

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ — ΜΟΥΣΙΚΗ — ΘΕΑΤΡΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ I^{ON} & 2^{ON} ΣΑΜΟΣ — ΒΑΘΥ ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1924

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΟΜΗΡΟΣ. Ὀδύσεια Α. 325-380. Μετ. Ζήσ. Σίδερης.
Γ. ΛΟΓΗΣ. "Τῆς Λουλούδας τὸ κιστράκι..."
ΣΤΕΦ. ΣΙΔΕΡΗΣ. Εἰδύλλια—Χαμένη Ὀμορφιά.
J. M. DE HEREDIA. Ἡ ζωὴ τῶν νεκρῶν—Ἀρχαία
μεντάγια. Μετ. Γιάνης Βουλῆς.
Β. Σ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ. Νύχτες—Γιασεμιά.
Κ. ΚΟΝΤΑΚΙΩΤΗΣ. Βιλιτώ.
Γ. ΚΕΡΚΗΣ. Ἄπ' τὸ βιβλίον τῶν ἐξομολογήσεων.
Β. Ν. Παράθυρό μου ἀγαπημένο.
ΑΝΑΚΡΕΟΝ. Ὀδὴ—Σὲ κόρη. Μετ. Μ. Βοηκλῆς.
PAUL BOURGET. Ἀνάσταση. Μετ. Λῶρος Ἄλσης.
ΝΙΚΟΣ ΚΙΡΑΝΗΣ. Ἐς κόρακας.
PIERRE LOUYS. Τραγούδια τῆς Βιλιτώ. Μετ. Κ. Κον-
τακιώτης.
ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΟΠΑΞΣΑΝ. Ὁ πατέρας τοῦ Σίμου. Μεταφρ.
Σωτ. Φῶκος.
Συναυλία γὰρ τιμὴ τοῦ μουσουργοῦ Μ. Καλομοίρη.
Ἄλληλογραφία κλπ.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ-ΜΟΥΣΙΚΗ-ΘΕΑΤΡΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Β'. (Ιούλιος 1924-Ιούνιος 1925)

ΣΑΜΟΣ-ΒΑΘΥ

#φ. 1-12 6. 248

6. 277-8 π. π. π.

στο τμήμα τα εσωτερικά

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ—ΜΟΥΣΙΚΗ—ΘΕΑΤΡΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ I^{ον} & 2^{ον} ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ ΙΟΥΛΙΟΣ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1924

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

A 325—380

Κι' ὁ ξακουστός τραγουδιστὴς κοντὰ τοὺς τραγουδοῦσε, 325
κι' αὐτοὶ καθόντανε ἄλλοι ν' ἀκούσουν τὸ τραγούδι,
γιὰ τὸν πικρὸ τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ ἀπ' τὴν Τροία,
ὅπως ἡ λιοπερίχυτη τὸν ὥρισε ἡ Παλλάδα.

Κι' ὡς ἄκουσε ἀπ' τ' ἀνώγι της τὰ θάνατο τραγούδι
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Τηλεμάχου ἡ μάννα, 330
ἀπ' τὴν ψηλὴ κατέβηκε τοῦ πύργου της τὴ σκάλα,
ὄχι μονάχη, πῆγαιναν μαζί της καὶ διὸ σκλάβες.

Κι' ὡς ἔφτασε ἡ ἀσύγκριτη γυναῖκα στοὺς Μνηστήρες,
στάθηκε στῆς καλόφκιαστης σκεπῆς κοντὰ στὸ στύλο,
σκεπάζοντας τὰ μάγουλα μὲ τὴ λαμπρὴ της μπόλια,
κι' εἶχε στὸ κάθε της πλευρὸ καὶ μιὰ πιστὴ της σκλάβη. 335

Καὶ στὸ θεϊκὸ τραγουδιστὴ μὲ δάκρυα τοῦπε τότε
«Κι' ἄλλα πολλὰ πού τοὺς θνητοὺς μαγεύουν, Φήμε, ξέρεῖς,
γι' ἀνθρώπων ἔργα καὶ θεῶν, πού τᾶκαμαν τραγούδι.
Ἔνα τραγούδα ἀπ' ὅλα αὐτά, κι' ἄφωνοι τοῦτοι ἄς πίνουν.

Αὐτὸ ὅμως μὴν τὸ ξαναπείς τὸ θλιβερὸ τραγούδι, 340
πού πάντα μέσα τὴν καρδιά στα στήθια μου πληγώνει
κι' ὁ πόνος ἀλησιμόνητος τὰ σπλάχνα μου θερρζει.

Γιατὶ τὸν ἄντρα μου ποθῶ κι' αἰώνια τὸν θυμοῦμαι
ποῦναι μεγάλη ἡ δόξα του στ' Ἄργος καὶ στὴν Ἑλλάδα.»

Κι' ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε ἔτσι κι' εἶπε 345
«Γιατὶ ἔτσι, μάννα, τὸν πιστὸ τραγουδιστὴ ἀποπαίρνεις,
πού μᾶς ξανοίγει τὴν καρδιά, καθὼς τὸ φέρνει ὁ νοῦς του;
Δὲ φταίει κανεὶς τραγουδιστῆς, μὸν φταίχτης εἶναι ὁ Δίας,
πού καθὼς θέλει ἡ γνώμη του τὰ φέρνει στοὺς ἀνθρώπους.

Ντροπὴ δὲν εἶναι καὶ γι' αὐτὸν πού τραγουδᾷ τὴ μοῖρα. 350
τῶν Δαναῶν τὴν ἄπονη. Γιατὶ κάθε καινούργιο
τραγούδι πού θὰ πρωτοβγεὶ θέλουν ν' ἀκούσουν ὅλοι.
Μὸν πάρε τὴν ἀπόφαση ν' ἀκούσεις τὸ τραγούδι.

Δὲν εἶναι μόνος πῶχασε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα
στὸν πόλεμο ὁ πατέρας μου. Κι' ἄλλοι πολλοὶ χαθῆκαν. 355
Μὸν σπῖτι τώρα πῆγαινε νὰ κάτσεις στὶς δουλιές σου,
στὴ ρόκα καὶ στὸν ἀργαλιό, καὶ βάλε καὶ τίς σκλάβες.

Κι' ὅσο γι' αὐτὰ πού μίλησες, οἱ ἄντρες θὰ φροντίσουν

- ὄλοι, κι' ἀπ' ὄλους πρώτα ἐγώ, πού μες στό σπίτι ὄρῳ »
 Σάσισε αὐτὴ καὶ γύρισε στὸν πύργο τῆς ἑοπίσω, 360
 γιατί τῆς μπήκαν στὴν καρδιά τὰ λόγια τοῦ παιδιοῦ τῆς.
 Κι' ὄταν στ' ἀνάι ἀνέβηκε μετ' ἰστίες τῆς σκλάβες,
 θρηνοῦσε τὸ Δυσέα ἐκεῖ, ὡσότου γλυκὸν ὕπνο
 τῆς ἔχουσε στὰ μάτια τῆς ἢ λαμπερὴ Παλλάδα.
 Σάλαγο κάμαν στό ἰσκερὸ παλάτι κι' οἱ Μνηστήρες 365
 κι' ὄλους τοὺς ἔτρωγε ὁ καημὸς νὰ κοιμηθοῦν κοντὰ τῆς
 Κι' ὁ συνετὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο πῆρε κι' εἶπε
 Μνηστήρες σεῖς τῆς μάννας μου, ἀδιαντροπιὰ γεμάτοι,
 τώρα ἄς χαροῦμετὸ φαί κι' ἄς λείπουν οἱ φωνές σας. 370
 Γιατὶ εἶναι αὐτὸ καλύτερο, ν' ἀκούσουμε ἕναν τέτοιο
 τραουδιστὴ, καθὼς αὐτὸς πῶχει φωνὴ ἀθανάτου.
 Καὶ τὴν αὐγὴ σὲ σύνοδο νὰ κάτσουμε θὰ πᾶμε
 κι' ἐκεῖ μιὰ γνώμη ξάστερα θὰ πῶ ν' ἀκούσουν ὄλοι,
 νὰ φύγετε ἀπ' τὸ σπίτι μου, καὶ στρώστε ἄλλου τραπέζι
 συναλλαχτὰ στὰ σπίτια σας δικό σας βιὸς νὰ τρώτε. 375
 Κι' ἂν τὸ θαροεῖτε πιὸ σωστό καὶ πιὸ ὄφελος πῶς εἶναι,
 τὸ ξένο βιὸς ἀπλέρωτο νὰ πάει καπνός—μὲ γειά σας!
 Κι' ἐγὼ βοηθοὺς μου τοὺς θεοὺς θὰ κράξω τοὺς αἰώνιους,
 κι' ἄμποτε ὁ Δίας τις δουλιές αὐτὲς νὰ τις πλερώσει,
 κι' ὄλους ἐδῶ ἀνερώτητα νὰ σᾶς θερίσει ὁ χάρος.» 380

Σάμος 1924.

Μεταφρ. ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΑΔΕΡΗΣ

“ΤΗΣ ΛΟΥΛΟΥΔΑΣ ΤΟ ΚΑΣΤΡΑΚΙ,”

Εἶνε μερικὲς πράξεις πού χωρὶς νάχουν καὶ κανένα σπουδαῖο καὶ μεγάλο ἀποτέλεσμα θὰ μπορούσαν νὰ σταθοῦν πολὺ ψηλά, στὴ συνείδηση τῶν αἰσθαντικῶν ἀνθρώπων, γιατί σφαλοῦν μέσα τους μιὰν ἄπειρη εὐγένεια.

Σαυτὲς δὲν προβαίνει κανεὶς μὲ ὑπολογισμό. Ἐπετιοῦνται μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά καὶ θυμίζουν κάτι λεπτὰ ἀνθάκια πού φυτρώνουνε στὸν κόσμο μόνο γιὰ νὰ δείχνουν τὴν ὀμορφιά τους.

Κι' ἡ ἐκδήλωση τοῦ ἐνθουσιασμοῦ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τις πράξεις εἶνε. Ἡ ἄνθηση τῆς ψυχῆς, χωρὶς τὸν ἄμεσο προορισμό· ὁ μυρωμένος ἀχνὸς τῶν μεγάλων αἰσθημάτων.

Ἔτσι κι' ὁ θρύλος αὐτός, πού ἱστορῶ παρακάτω, καὶ πού κοντεύει πιά νὰ ξεχαστεῖ τυλιγμένος στὸν ἰσκιερὸ πέπλο τῶν περασμένων χρόνων, ἔχει τὴ βᾶση του στὸν ἐνθουσιασμό πού συνεπῆρε τὴν ψυχὴ τῆς Λουλούδας καὶ πού στάθηκεν αἰτία τοῦ σκοτωμοῦ τῆς, κατὰ πῶς τὰ πολυξέρα

στόματα τῶν γέρων τὰ ἱστορᾶνε.

Τέλειωνεν ὁ Ἰούλιος τοῦ 1824 καὶ τριακόσια Τούρκικα καράβια μὲ τὸν Χοσρέφ Πασᾶ, φτάσανε στὴ Σάμο τὴν ἐπαναστατημένην.

Τὰ γυναικόπαιδα κι' οἱ γέροι ἄφησαν ἔρμιο κάθε γιαλὸ καὶ πῆραν τὰ βουνα, γιατί μ' ὄλο πού σούκανε φόβο νὰ βλέπεις τὴ σειρά αὐτὴ τῶν καρχιῶν ἀπὸ τὸν Κάβο—Φοιῆ ὡς τὸ Ντάρ—Μπουγάζι, πού τὰ κατάρτια τους ἔκκταν δάσος μέσα στὴ θάλασσα, οἱ Τούρκοι εἶχαν ἀρχίσει κι' ὄλας τὸ κνονίδι καὶ δοκίμαζαν νὰ πατήσουν τὸ νησί.

Τις νύχτες οἱ Σαμιῶτες ἀναβαν μεγάλες φωτιές σ' ὄλα τὰ περιγιάλια, γιὰ νὰ ξεγελοῦν τὸν Τούρκο, τάχατες πῶς ὄλα τὰ μέρη εἶτανε καλά φυλαμένα.

Κεῖνες τις μέρες ἔφτασε κι' ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος μὲ τὸν Σαχτούρη καὶ τὸν Κανάρη, καὶ τὰ βουνα ἀντιάλησαν ἀπὸ τις χαρούμενες φωνές τῶν γυναικόπαιδων πού χαιρετοῦσαν τοὺς σωτήρες.

Στις πέντε τοῦ Αὐγούστου γίνηκε ἡ μεγάλη νυμαχία μέσα στό Στενό, πού ἔσωσε τὴ Σάμο.

Τότες ὁ Κανάρης κόλλησε τὸ μπουρλότο του στὴ μεγάλη Τούρκικη φρεγάδα καὶ τὴν πέταξε στὸν ἀγέρα μὲ τοὺς χίλιους πεντακόσιους ναῦτες πούχε.

Ἐοπίσω του κι' ἄλλοι κάψανε πολλὰ Τούρκικα καράβια κι' ἔκαμαν τосες ζημιές στοῦ Χοσρέφ τὸ στόλο, πού ὁ Πισᾶς καταλαβαίνοντας πιά καλὰ πῶς δὲν μπορεῖ νὰ τὰ βγάλει πέρα, πρόσταξε νὰ βάλουν πλῶρη κατὰ τὴν Κῶ, γιὰ νὰ γλυτώσουνε φεύγοντας μέσα στό σκοτάδι τῆς νύχτας.

Σουρούπωνε...

Οἱ πλαγιές κι' οἱ βουνοκορφές τοῦ Καρβούνη εἶτανε γεμάτες ἀπὸ γυναικόπαιδα καὶ γέρους.

Οἱ πιὸ γέροι τραβήξανε καὶ βγήκαν στὰ ψηλῶματα κι' οἱ ἄλλοι μείνανε κάτω.

Στὸ Καστράκι, ἕνα παλιὸ κάστρο σὲ μιὰ βουνοκορφὴ ἀντικρὺ στὴν κορφή τοῦ Ἄϊ Λιά, εἶχανε μαζευτεῖ ἕνα σωρὸ κι' ἀπὸ κεῖ ἀγναντεύανε μὲ ἀγωνία, μακριὰ τὴ θάλασσα τοῦ Στενοῦ πού γίνονταν ἡ ναυμαχία τὴ μέρα ἐκεῖνη.

Ἄλλοι πάλι, γέροι, ἀρρῶστοι καὶ γυναῖκες μὲ τὰ μωρὰ τους, μείνανε στὸν Ἄϊ Γιάνη, ἕνα ξωκλήσι παρακάτω ἀπὸ τὴν κορφή τοῦ Ἄϊ Λιά, χτισμένο στὴ ρίζα ἐνὸς ὀλοῖσου θεώρατου βράχου, μέσα σὲ μιὰ σπηλιά. Ἀπὸ κεῖ δὲ μπορούσαν νὰ δοῦν κατὰ τὸ στενὸ γιατί εἶτανε χαμηλὰ καὶ τοὺς μπόδιζε τὸ βουνό. Μὰ κι' οἱ ἄλλοι πού βρισκόντανε στὸ Καστράκι βλέπανε νὰ πετιοῦνται στὸν ἀγέρα καράβια χωρὶς νὰ μπορούνε νὰ

ξεχωρίσουν πώς εΐτανε Τούρκικα. Τη φρεγάδα πώκαψεν ὁ Κανάρης θά τὴν καταλαβαίνανε, γιατί φάνταζε κι' εΐταν πολὺ μεγάλη, μὰ ἐκεῖνος τῆς κόλλησε τὸ μπουρλότο του σὰν ἔπεισε στὴ βίνα, κι' ἔτσι ἀπὸ τὸ Καστράκι εἶδανε μόνο φωτιές πολυχρώματες καὶ καπνὸ μαῦρο ποὺ θόλωσε τὸ γαλάζιο οὐρανὸ.

Καὶ βαστοῦσαν ὅλοι τὴν καρδιά τους μὲ ἀγωνία κι' ὀλονῶν οἱ ψυχές προσευχόντανε καὶ τὰ στόματα παρακαλοῦσαν τὸ Χριστό, τὴν Παναγιά καὶ τοὺς Ἁγίους.

... Σκυρούπωνε.

Ἄπὸ τὸ Καστράκι τότες εἶδανε πολλὰ καὶ μεγάλα καράβια νὰ φεύγουνε κατὰ τὸ μέρος τοῦ Νοτιᾶ. Ἐπίσω ἄλλα πιδὲ μικρὰ καὶ πιδὲ λίγα τὰ κυνηγοῦσαν.

Ἄλλοι καταλάβαινε πὼς ὁ Τούρκος νικῆθηκε πιά γιὰ καλὰ καὶ φεύγει, κι' ἄρχισαν νὰ κλαῖνε, νὰ γελοῦν νὰ βάζουνε φωνές, χορεύανε, τρέχανε κυλιούντανε στὴ γῆ καὶ μέσα ἀπὸ τὴν ὄχλοβὴ αὐτὴ ξεχώριζε, μὲ λόγια κομμένα ἀπ' τὰ ἀναφυλλητὰ καὶ βγαλμένα ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια, τὸ Δόξα νάχει ὁ Μεγαλοδύναμος.

Τὴν πιδὲ τρανὴ ὅμως χαρὰ ἔδειχνεν ἡ χήρα Λουλούδα, ποὺ ὁ ἄντρας τῆς σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἄρχιζε νὰ σκοτεινεᾶζεν πιά καὶ μιὰ γυναίκα δείχνοντας κατὰ τὸν Ἄϊ Γιάνη, εἶπε.

— Ἄμ κείνοι οἱ καημένοι δὲν τὸ πῆραν ἀκόμα χαμπάρι πὼς φύγαν οἱ Τούρκοι.

Ἡ Λουλούδα τ' ἄκουσε αὐτό.

Ἄνάβει στὴ στιγμή μιὰ μεγάλη δάδα καὶ πάει στὴν ἄκρα τοῦ γκρεμοῦ γιὰ νὰ φαῖνται καλὰ τὰ σινιάλα τῆς ἀπὸ τὸν Ἄϊ Γιάνη.

Κουνοῦσε τὴ δάδα σὰ δαιμονισμένη, δεξιὰ ζερβά, πάνω κατω, κι' οἱ φλόγες ξανέμιζαν λιγερές καὶ παιγνιδιάρες στὸ σκοτεινὸ οὐρανὸ.

Ἐάφνου μιὰ σπίθα πετάχτηκε στὸ μάτι τῆς Λουλούδας.

Τότες μέσα στὴν ἡσυχία ποὺ εἶχε ἀπλωθῆ, μαζὺ μὲ τὴ νύχτα, γιατί ὅλοι πιά ἀπόκαμαν ὕστερα ἀπὸ τόσα βάσανα καὶ συγκίνηση, μιὰν ἄγρια φωνὴ ἀπελπισίας ἀκούστηκε, κι' ἡ δάδα πῶστελε τὸ μῦνημα τῆς λευτεριάς στους μαύρους σιλάβους γλύστρησε, μαζὺ μὲ τὸ χέρι ποὺ τῆς ἔδινε ψυχὴ, ἀπὸ τὴν κορφή τοῦ κάστρου στὸ γκρεμνὸ, ποὺ ἔχασκε κάτω σὲ βάθος ὡς ἑκατὸν πενήντα ὄργγιές...

Ἄπὸ κείνο τὸν καιρὸ τὸ Καστράκι βαφτίστηκε μὲ τὸ αἷμα τῆς Λουλούδας καὶ πῆρε τ' ὄνομά της τὸ χαρούμενο. Καὶ μένει μνημεῖο γιγάντιο γιὰ νὰ θυμίζει ὀλοένα στους κατοπινοὺς, μέσα στὸ κατρακύλη-

μα τῶν χρόνων, τὴ μεγάλη ψυχὴ καὶ τὴν παραμυθιένια ἱστορία τῆς Σαμιώτισας Λουλούδας.

Γ. ΛΟΓΗΣ

Σημ. Ὁ Εμ. Ι. Κρητικίδης στὸ βιβλίο του «Περίβασις εἰς τὰς μονὰς καὶ τὰ μετόχια τῆς Σάμου κατὰ τὸ 1854» γράφει:

«Ἐπερθεν τῆς Μονῆς Βροντᾶ ἐφ' ὑψηλῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἀσσωροῦ (σημ. Καρβούνη) σώζεται φρούριον περιέχον ἐρείπια τριακοσίων σχεδὸν οἰκων μετὰ ναοῦ καταβεβλημένου λεγόμενον σήμερον «Κάστρον τῆς Λουλούδας» ἐκ τοῦ ὀνόματος θυγατρὸς ἱερέως Βουρλιώτου, ἣν παραλαβὼν, πρὸ δύο αἰώνων, ὁ πατήρ αὐτῆς μετ' ἑαυτοῦ, μετέβη εἰς τὸ φρούριον τοῦτο, διὰ νὰ ἱερούργησῃ εἰς τὸν τότε σωζόμενον εἰσέτι θολοειδῆ ναὸν καὶ ἐπισκευασθέντα ὑπὸ τῶν μοναχῶν τῆς ὀλίγον ἀφισταμένης τούτου Μονῆς, ἡ δὲ νεάνις καθήσασα ἐπὶ τοῦ τείχους τοῦ φρουρίου καὶ καταληφθεῖσα ἐξ ἧς ἔπασχεν ἐπιληψίας (σεληνιασμοῦ) καθ' ἣν ὤραν ὁ ἱερεὺς ἐλειτούργει ἐν τῷ ναῷ, κατέπεσεν εἰς τὸν κρημνὸν καὶ ἐφονεύθη».

Οἱ ἱστορίες αὐτὲς δείχνονται τόσο ἀντιφατικές, ποὺ δὲν ξέρεи κανεὶς ποῖα νὰ πρωτοπιστέψει.

Δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ συνέβηκαν καὶ τὰ δύο αὐτὰ περιστατικά, σὲ διάφορες ἐποχές. Μόνο πὼς δὲν μπορούμε νὰ ἐξακριβώσουμε ποῖα ἦταν ἐκείνη ποὺ ἔδωσε τ' ὄνομά της στὸ Καστράκι. Μὰ τὸ κάτω-κάτω δὲν εἶνε καὶ δική μας δουλειὰ γιατί δὲ γράφουμε Ἱστορία.

Γ. Λόγης

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

Πρὸς τὸ βράδν βράδν, στὴν ἀκρογιαλιὰ
τὸ γλεντοῦν οἱ ναῦτες, παίζουν τὰ βιολιά.
Κι' ἀπ' τὰ σπίτια ἀγνάντια ποὺ φεγγοβολοῦν
τοὺς θωροῦν οἱ κόρες καὶ χαμογελοῦν.
Στὰ γαμόγελά τους τὰ χαϊδευτικά
τρέμουν οἱ καρδοῦλες μὲς τὰ σωθικά.
Τὸ τραγοῦδι ἀρχίζει στὴν ἀκρογιαλιὰ
ποὺ γλεντοῦν οἱ ναῦτες, κι' ἔχουν τὰ βιολιά.
— Καπετανοπούλα, ξανθογαλανὴ
πόσο τὴν καρδιά μου κάνεις καὶ πονεῖ.
Τοῦ πελάου τὸ κύμα, τὰ βαθιὰ νερά,
τοῦ βοριά ἡ ἀντάρα, μόνη μου χαρά.
Δὲν ψηφῶ τίς μπόρες μήτε τὸ χιονιᾶ,
μόνο τὴ δική σου σκιάζομ' ἀπονιά.—
Τραγουδοῦν οἱ ναῦτες στὴν ἀκρογιαλιὰ
τὸν καημὸ τους λένε, παίζουν τὰ βιολιά.
Κι' ἀπ' τὰ σπίτια ἀγνάντια ποὺ φεγγοβολοῦν
τοὺς ἀκοῦν οἱ κόρες καὶ χαμογελοῦν.

Σάμος 1924.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ζ. ΣΙΔΕΡΗΣ

JOSE-MARIA DE HEREDIA

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Στὸν ποιητὴ Armand Silvestre

Σὰν πάνω μας τὸ ζοφερὸ σταυρὸ θάχουν στημένο,
 Ἀπὸ τὸ χῶμα, καὶ τοὺς δυὸ ποὺ θά κρατάει βαθεία του,
 Πάλι θάνθει τὸ σῶμά σου στὸ κρῖνο τὸ χιονῶτε
 Καὶ θεὸ νὰ βγεῖ τῆς σάρκας μου τὸ ρόδο αἱματωμένο.

Κι' ὁ θάνατος, ποὺ οἱ στίχοι σου ἔχουν τραγουδισμένο,
 Στὸ βαρὺ μαῦρο ἀπὸ σιωπὴ καὶ λήθη πέταγμα του,
 Πρὸς ἄστρα νέα, λικνίζοντας στ' ἀλαφροκύλημά του,
 Ἄπ' τὰ οὐράνια θὰ μᾶς πάει ταξειδί μαγεμένο.

Κι' ὅταν τὸν ἥλιο ἀνέβουμε, στὴν ἄγρυπνή του ἐστία
 Θὰ χωνευθοῦν καὶ θὰ χαθοῦν τὰ δύο πνεύματά μας
 Πνιγμένα στῶν αἰώνιων φλογῶν τὴν εὐτυχία.

Ἐνῶ καθαγιάζοντας καὶ ποιητὴ καὶ φίλο,
 Ἡ Δόξα πάντα ἀνάμεσα νὰ ζοῦμε θὰ μᾶς βάνει
 Στους Ἡσκιους, ποὺ ἀδελφικούς ἢ Λύρα ἔχει κάνει

ΑΡΧΑΙΑ ΜΕΝΤΑΓΙΑ

Τοῦ κρασιοῦ πάντα τὸ χρυσὸ καὶ τὴν πορφύρα οὐρμάζει
 Ἡ Αἴτνα, ποὺ τὸ Θεόκριτο μέθυσε ἢ Ἡριγόνη,
 Μὰ ἐκεῖνες, ποὺ στὴ χάρι τους στίχους ἀφιερώνει,
 Ὁ ποιητὴς ἀνώφελα τώρα νὰ βγεῖ λογιάζει.

Χάνει ἢ Ἀρέθουσα τᾶγνὸ τοῦ θείου προφίλ κι' ἀλλάζει
 Τύχη: καὶ σκλάβα καὶ κυρὰ καθὼς γυρᾶν οἱ χρόνοι,
 Καὶ σὲ μανία σαρρακηνὴ περφάνεια ἀνακατώνει
 Ἄγγεδικὴ στοὺς κόρφους της, ποὺ ἑλληνικὸ αἶμα βράζει

Περνᾷ ὁ καιρὸς. Ὅλα νεκρά. Κι' ἡ πέτρα ἀκόμα φθέρει.
 Εἶν' ὁ Ἀκράγας μιὰ σκιά, καὶ σὲ ὕπνο οἱ Συρακούσαις
 Κάτω ἀπὸ τοῦ γλαυκοῦ οὐρανοῦ τὸ σάβανο ἔχουν γείρει.

Μόνο στὸ σκληρὸ μέταλλο, ποὺ μάλαξε ἢ ἀγάπη,
 Ἀθάνατη στὶς ἀργυραῖς μεντάγιας, στὸν ἀνθὸ της
 Τῶν Σικελιώτισσων κορῶν κρατιέται ἢ ὠραιότης.

Μεταφρ. ΓΙΑΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΣΟΝΝΕΤΑ

—ΝΥΧΤΕΣ—

Οἱ νύχτες οἱ βαρυόμοιρες οἱ νύχτες πᾶνε πιά,
 Τὸ σταυρικὸ τὸ στέφανο ποὺ ὄλες μαζί εἶχαν πλέξει,
 Νύχτες τοῦ θρήνου, ἀπέραστες μέσ' στὴν κακοτοπία
 Τοῦ θανάτου, ποὺ ζύγωνε κι' ἦταν ἄλλοῦ πρὶν φέξει.

Πέρασαν πιά κι' ἡ θύμνησι λάνμνει τῆς τὰ κουπιὰ
 Στὴν κυματοῦσα θάλασσα τοῦ πόνου, ποὺ ἔχει βρέξει
 Τ' ἀχνὸ κρεβάτι, ποὺ ἐβλεπα σὰν πεθαμένο πιά
 Νὰ τὸν κρατεῖ τὸν ἔρωτα δίχως νὰ λείει μιὰ λέξη.

Ὅλο καὶ σβοῦσε τ' ὄνειρο καὶ τὸ ξεψύχισμά του
 Μιᾶς πεταλούδας πέταγμα μοῦ τῶλεγε προχτές.
 Μὰ ὁ χάρος ἀναπάντεχα μὲ τὰ βαρεῖα φτερά του,

Ἐνα πουρνὸ σὰν ἐφυγε κι' ἤρθε ξανά, κλειστὸς
 Βρῆκε τίς πόρτες! Τάχα ποῦ τώρα τὸν ξευχιτᾶνε;
 Οἱ νύχτες ἢ βαρυόμοιρες, τοῦ θρήνου οἱ νύχτες πᾶνε...

—ΓΙΑΣΕΜΙΑ—

Ψυχούλες δροσοβόλπτες τὰ γιασεμιά καὶ πᾶνε
 Μὲ τὰ φτερὰ τὰ εὐωδιαστὰ στὸ φῶς πέρα τ' ὠχρὸ,
 Μενεξεδένια νὰ γενοῦν ἄστρα καὶ νὰ φωτᾶνε
 Τὴν κόχη ποὺ ἀνθοβόλησαν τοῦ κήπου ἕναν καιρὸ.

Καὶ πάλι μὲ τὴν Ἄνοιξη τὸν κῆπο ἀποζητᾶνε
 Καὶ τὴν παιδοῦλα τὴν ξανθιά, ποὺ τὰ χερᾶκια, ἀφρό,
 Ἀνάμεσά τους ἀπλωνε σὰν Εὐτυχία ποὺ θᾶναι
 Μέσ' στὸ γαλάζιο τῶν ματιῶν κι' ἠδονικὸ νερό.

Τὸ μάγο τ' ἀνθοβόλημα, τῆς ἠδονῆς τὰ δῶρα
 Μὲ τὴν κρυφὴ του ἀνάσᾳ πῶς μορφαίνει! κι' ἡ εὐωδιά
 Φέρνει ξανά στὴ θύμνησι ὅτι μακρὰ μου τώρα.

Καὶ λέω, μαζί σας, γιασεμιά, στὴ σιγαλὴν βραδυά,
 Νὰ ρθεῖ ἡ ψυχὴ μου νᾶτανε, στὸ φῶς νὰ φτερουγίσει
 Καὶ σὰν τῆς κάψει τὰ φτερὰ κάπου.. νὰ πάει νὰ δούσει.

B. Σ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΒΙΛΙΤΩ

Στὴν παλιὰ Λεμησό τῆς Κύπρου, στὸ πλαϊνὸν ἀρχαίου δρόμου, ποὺ ὠδηγοῦσε στὴν Ἀμαθούνα, ὅπου δύο ἢ τρεῖς αἰῶνες π. Χ. ὕψωνονταν μεγαλόπρεποι ναοὶ στὴν Ἀστάρτη, ποὺ γιὰ τὴν λητρεία τῆς εἶχαν ἀφοσιωθῆ οἱ ὁμορφότερες τῆς ἐποχῆς ἑταῖρες—ὄχι βέβαια τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ποιῶν τῶν δικῶν μᾶς χρόνων—βοήθηκε πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια ἀπ' τὸ Γερμανὸ G. Heim ἕνα φιλολογικὸ μνημεῖο.

Ὁ Heim βρῆκε πρῶτα ἕνα πηγάδι ἐπιχωματωμένο. Τὸ ἀδειασε. Τὸ ἐρεύνησε μὲ προσοχή, καὶ ὅταν ἔφτασε στὸ βάθος ὠδηγήθηκε ἀπὸ μιὰ στοὰ μὲρὸς σὲ μαρμαρίνη πόρτα! Ἡ πόρτα ἔκρυβε ἀκόμα τὸν πραγματικὸν φιλολογικὸν θησαυρὸν. Ὁ Heim τὴν γνομένη καὶ μπαίνει μέσα σ' ἕναν τετράτοιχο σκοτεινὸν καὶ χαμηλὸν θαλαμίσκον. Τὸν ἐρευνᾷ, καὶ βρίσκειται μὲρὸς σ' ἕνα κεραμιδιένιον φέρετρο σκαλισμένον μὲ Ἑλληνικὰ μεγάλα γράμματα. Ἦτανε τάφος, ποὺ μαρτυροῦσε τὴ ζωὴν καὶ τὸ θάνατον μιᾶς συμπαθητικῆς γυναίκας, καὶ ἀνῆκε στὴν ἑταῖρα Βιλίτω.

Ἐκεῖ μέσα κοιμούντανε τὸν αἰώνιον ὕπνον πλάι στὰ κοσμήματα τῶν ἐραστῶν τῆς, στὸν ἀσημένιον κατρέφτη τῆς, στ' ἀπειρα σὲ ἀριθμὸν καὶ ὀνομασίαις μυρολαδᾶ—ποῦ γι' αὐτὰ μᾶς μιλά στὰ «Μυρολαδᾶ»—στὰ κραγιόνια καὶ βρουτσάκια ποὺ τῆς χρησίμευαν νὰ φιασιδώνεται γιὰ νὰ προσελκύη τοὺς ἐραστές τῆς.

Κοντὰ στὸ σαρκοφάγον φέρετρο γιὰ φύλακα τοῦ κατάλευκου σκελετοῦ τῆς, κείνοι ποὺ τὴ γνῶρισαν, τὴν ἀγάπησαν καὶ ἔνοιωσαν τὴν ἡδονὴν τῆς ἀγκαλιᾶς τῆς, τοποθέτησαν μιὰ πολύτιμη Ἀφροδίτη.

Ὅλος αὐτὸς ὁ πλοῦτος μαζὺ μὲ τὰ μεθυστικὰ τραγούδια τῆς, χαρᾶ γμένα πάνω σὲ κατάμαυρες ἀμφιβισλίθου πλάκες ποὺ κάλυπταν τὸ μνημεῖον τῆς, βρίσκειται σήμερον στὰ Εὐρωπαϊκὰ Μουσεία. Τὰ τραγούδια τῆς πρῶτος ὁ Heim τὰ κατάταξε μὲ ἐπιμέλεια καὶ τὰ τύπωσε μὲ τὸν τίτλον: «Ὅλα τὰ τραγούδια τῆς Βιλίτω» (Bilitis Saemm Aliche Lieder-Leipsig-1894).

Τὰ ἀπλᾶ, σὰν τοῦ Heine ἀλλὰ γεμᾶτα δύναμη τραγούδια διαβάστηκαν μὲ ἀπληστία ἀπ' τὸν διεθνή φιλολογικὸν κόσμον, τόσο δὲ ἄρσαν ὥστε δὲν καθυστέρησαν οὔτε οἱ Τσέχοι (Alexandre Backovski 1897) νὰ τὰ μεταφράσουν, γιὰ νὰ προσφέρουνε μιὰ πολύτιμη πνευματικὴ τροφὴν στὶς νέες τῶν κόρες. Δὲν συνάρπαξαν μονάχα τὸ φιλολογικὸν κόσμον, ἀλλὰ ἐνεπνεύσανε καὶ καλλιτέχνες, σὰν τὸ μουσοργὸν Claude de Bussy ὁ ὁποῖος συνέθεσε πάνω σ' ἐκλεκτὰ τῆς Βιλίτω τραγούδια.

Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ μεταφράστηκαν κατ' ἐκλογὴν

Στὴ Γερμανικὴ ἀπ' τὸ Richard Dehmel. Die Gesellschaft.-Lei-

psig 1896, τὸν Goldmann στὴ Frankfurter Zeitlung, 1896.

Στὴ Σουηδικὴ ἀπ' τὸν Gustav Uddgren Nordisk Revy-Stocholm 1897.

Στὴ Γαλλικὴ κατ' ἐκλογὴν ἀπὸ τὴν Me Bertheroy. Revue pour les jeunes filles de Paris 1896, καὶ ὀλοκληρωτικὰ μόνον ἀπ' τὸν ἐξαιρετικῆς φήμης συγγραφεῖαν Pierre Louys ποὺ πρῶτος ὕστερ' ἀπ' τὸν Heim μετέφρασε ἀπ' τὸ Ἑλληνικὸν τὰ τραγούδια τῆς Βιλίτω, (Chansons de Bilitis-1895) σὲ γλῶσσα λεπτὴ καὶ ἀπλὴ ποὺ τὸν διακρίνει καὶ σ' ἄλλα τοῦ ἔργου ὅπως ἡ «Aphrodite».

Στὴν Ἑλληνικὴν τέλος, πολὺ ἀργὰ ἔγιναν μεταφράσεις μὲ βάση ξένα κείμενα, δυστυχῶς, μάλιστα τὸ Γαλλικὸν τοῦ Louys. Ἀλλὰ τολμῶ νὰ νομίζω ὅτι ἡ ἀπόδοσις δὲν ἐπέτυχε τόσο, καὶ τοῦτο ὀφείλεται περισσότερο στὴν δυσκολίαν ποὺ συναντᾷ ὁ μεταφραστὴς γιὰ νὰ νοιώσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ γράφοντος καὶ γιὰ νὰ βρῆ ἔκφραση νὰ διατυπώσῃ τίς ἐννοίας, γι' αὐτὸ ὁ Σουπενχάουερ κηρύσσει πῶς πῶς δύσκολον νὰ μεταφράσῃ κανεὶς εἶνε, παρὰ νὰ γράψῃ ὁ ἴδιος. Δὲν κακίζω τὸ δύσκολον ἔργον τοὺς ἄλλὰ τὸ ἀντίθετον, μὲ συμπάθεια βλέπω σὲ τοῦτο καὶ τοὺς ζουλεύω, γιὰτὶ ἐκτιμήσαν τὸ ἐξαιρετικὸν τῆς ὕλης, καὶ ἔτρεξαν πρῶτοι νὰ προσφέρουνε τερπνὸν καὶ διδακτικὸν ἀνάγνωσμα στὸ φιλολογούντων Ἑλληνικὸν κόσμον.

Νᾶ! πῶς ἔκαμε τὴν γνωριμίαν τῆς ἡ Βιλίτω στὴ σύγχρονον Φιλολογίαν. Ὅ,τι μαθαίνουμε γι' αὐτὴν, τὸ ὀφείλομε ἀποκλειστικὰ στὰ τραγούδια τῆς καὶ τὰ ἐπιτύμβια γράμματά τῆς.

Ἡ ὁμορφὴ Βιλίτω (ὄνομα φοινικικὸν) κατάγεται ἀπὸ Φοινικικὴν οἰκογένειαν ποὺ κατοικοῦσε τὴν Τεμέση, χωρὶς ἀντολιὰ τῆς Παμφυλίας, παλιᾶς ἐπαρχίας τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἀνάμεσα στὶς μαγευτικὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Μέλανος καὶ τὰ κατάφυτα πόδια τοῦ ὄρειου ὄγκου Ταύρου. Στὸν τόπον αὐτὸν τῶν Ναϊάδων καὶ Ἀμαδρυάδων, κατὰ τὸ 600 π. χ. γεννήθηκε ἡ Βιλίτω.

Γιὰ τὴν οἰκογένειάν τῆς ἐλάχιστον μαθαίνουμε γιὰ τὸν πατέρα τῆς καθόλου. Μόνον στοὺς ἐπιταφίους τῆς, πῶς λέγονταν Δαμόφιλος καὶ ἦταν Ἑλληνας. Εὐστοχῶς εἶναι ἡ ἀπλὴ παρατήρησις τοῦ Louys ὅτι, ἡ Βιλίτω δὲν παραγνώρισε τὸν πατέρα τῆς. Δίκαια γιὰτὶ δὲν κάμνει γι' αὐτὸν λόγον ὅπως γιὰ τὴν αὐστηρὴν μητέρα τῆς, τίς ζηλιάρεις, ἀποκρουστικὰς, καὶ ποὺ δὲν τῆς δώκαν ποτὲ ζεστὸν τόπον μεγαλήτερες ἀδελφές τῆς (;) καὶ φαίνεται πῶς μόνον τ' ὄνομά του καὶ τὴν καταγωγὴν τοῦ γνῶρισε τὸν ἴδιον ποτέ!

Ἡ ἀποστροφή ὁμοῦ, ὁ φόβος, ἡ δυσπιστία τῆς Βιλίτω πρὸς στὶς ἀδελφές τῆς, τὸ μίσος αὐτῶν γιὰ κείνην, τὸ γεγονός ὅτι, ἀδιάκοπα αὐτὴν καίκαμμιαν ἄλλη ἀδελφή, εἶχε ἀναθέσει ἡ Μάννα τῆς τὸ ἐπίπονον τὴν ἡλικίαν τῆς γιδοφύλαγμᾶ μὲς τὰ γκρίφια τοῦ Ταύρου καὶ τὰ λειβά-

δια τῆς περιφέρειας μαρτυροῦνε πὼς ἡ Βιλιτώ δὲν εἶχε θέση ἀδελφῆς κεῖ μέσα, πὼς ἦταν ξένη, ἦταν καρπὸς παράνομης ἀγάπης. Δὲν θάταν τολμηρὰ νὰ πιστέψῃ κανεὶς πὼς (τῆ ζωῆ της ὀφείλει στὸν Ἕλληνα, Σπαρτιάτη μάλιστα τὴν καταγωγὴν, ἀπ' τὴ πεντάπολη Κυρήνη τῆς Λιβύης, ποιητὴ Δαμόφιλο. Ἴσως ὁ Δαμόφιλος γιὰ νὰ ἐμπνευσθῆ, ταξίδεψε ὡς τὴ κατάμεστη ρομαντισμὸ καὶ ποίηση, δροσόλουστὴ Παμφυλία καὶ στὴ διαμονὴ του γνωρίστηκε μὲ τὴ Μάννα τῆς Βιλιτῶς; Πάντως ὁμοῦ πέπλος μυστηρίου σκεπάζει τὰ τραγούδια της γι' αὐτό.

Γιὰ τὴ μόρφωσή της λίγη ἀπὸ αὐτὴ χρωστᾷ στὴ Μάννα της, ποὺ στὶς βροχερὲς μέρες τῆς μάθαινε τοὺς λυπητεροὺς ψαλμοὺς τῆς Γραφῆς ποὺ καθόλουδὲν τῆς ἄρεζαν τὴ περισσότερη δὲ στὴ Σαφῶ τὴ Μεγάλῃ, ποὺ γινώρισε τὴ Μυτιλήνη καὶ στὴ φιλιναδα της Μνασιδίκα.

Κεῖνο ποὺ τραγούδησε μὲ πάθος, μὲ συνείδηση, μὲ εὐκρίνεια, μὲ κόπο, ἦταν ἡ τρελλὲς της ἀγάπη. Ἡ Βιλιτώ πλάστηκε γιὰ τὴν Ἀγάπη καὶ δὲν ἄργησε νὰ πιαστῆ στὰ δίχτυα της.

Ὁ βοσκὸς Λύκας—ἡ πρώτη της ἀγάπη ποὺ τὰ ἴχνη της ἀποτυπώθηκαν ζωηρὰ στὴν ἀπέραντὴ καρδιά της γιὰ νὰ μὴ σβύσουν ποτέ—ἀντάμωνε τίς αὐγούλες, τὴ Βιλιτῶ μαζὺ μὲ ἄλλες ποιμενίδες φίλες της στὰ γκρίφια τοῦ Ταύρου καὶ τὸ καταμεσήμερο κατέβαιναν μαζὺ στὴ κοιλάδα καὶ κάτω ἀπ' τὸν κυκλικὸ παχὺν ἴσκιον τῶν ληρόδεντρων τοῦ λειβαδιοῦ, περνοῦσαν τὴ κάψη παίζοντας ὁ Λύκας τὴ φλογέρα του καὶ τὰ κορίτσια νέθοντας τοῦφες μαλλιά στ' ἀδράχτια των. Ἡ συνάντησι αὐτὴ γίνονταν σχεδὸν κάθε μέρα.

Ἡ Βιλιτῶ ἦταν πιά σ' ὠριμὴ ἐφηβικὴ ἡλικία. Αἰσθάνονταν. Ἐπασχέ. Τὰ γαργαλιστὰ κελαρίσματα τοῦ νεροῦ ποὺ κατέβαινε ἀπ' τίς κορφὲς τοῦ Ταύρου καὶ σκορπιζόνταν σὲ πολύπλοκον δίχτυ, μέσα στὸν κάμπο, τὸ μυρωμένο ἀγέρι ἀνάμικτον μὲ τὸ ἡδονικὸ θρόισμα τοῦ φυλλώματος τῶν δέντρων, ἡ γλυκὴ τῆς τοῦ Λύκα φλογέρα, ἡ ζωηράδα τοῦ βοσκῶ τὴν μεθοῦσαν. Καὶ ὁ πονηρὸς ὁ Ἐρωτὰς τόσο ἀδύνατὴν ποὺ τὴν ἤρε μίαν μέραν μπῆκε καὶ θρονιάστηκε στὴν καρδιά της... ἀγάπησε τὸ Λύκα.

Ἀπὸ τότε ἡ Βιλιτῶ μὲ περισσότερο παρὰ πρὶν κόπο γυρνοῦσε τὰ βράδια σὲ σπῆτι της, καὶ ἡ θύμησι τοῦ Λύκα στὶς νύχτες τῆς γεννοῦσε τὴν ἀγρύπνια καὶ ἐξάντληση. Σὲ μιᾶς ὁμοῦ νύχτας—τῆς δευτέρας νύχτας—τὸ βαθὺ ὄνειροπόλημα ὁ Ἐρωτὰς κι' ἡ Φρόνησι ἀνοίξαν γερὸν πόλεμον στὴ ψυχὴ της κι' ἀφοῦ νικήθηκε ἡ Φρόνησι σὰν γυναῖκα ἀδύνατη, ἡ Βιλιτῶ ἐλεύθερη κι' ἀφοβὴ πετάχτηκε ἀπ' τὸ στρώμα της καὶ πῆρε ἀπὸ μέσα ἀπ' τὰ νερὰ καὶ τὰ δάση τὸ δρόμον ποὺ ὀδηγοῦσε σὲ μαντρί τοῦ Λύκα... Τὸν βρῆκε χωμένο σὲ καπινέκι του, νὰ κοιμάται. Κυττάζοντάς τον ἀπολιθώθηκε, χωρὶς νᾶχη τὴ τόλμη νὰ τὸν ξυπνήσῃ.

θαύμαζε μόνο τὴν ἀγγελικὴν τοῦ ὄψου ποὺ γίνονταν συμπαθέστερη ἀπ' τὴν ἀργυρένια φωτοβολὴ τοῦ ἄστρου καὶ τὸ σγουρόμαλλο κεφάλι τοῦ ποῦταν ἀκουμπισμένο σὲ πέτρινον προσκέφαλον.

Σὲ μιὰ στιγμὴ φάνηκε τολμηρότερη.. χυμᾶ.. καὶ τὸν σφίγγει στὴν ἀγκάλῃ της. Ταραγμένος κείνος ἀνοίξε τὰ μάτια του καὶ σ' ἀντίκρουσμα τῶν δικῶν της ὠνειρεύτηκε! Κυττάζονταν χωρὶς τσιμουδιά. Νοιώθει ὁ Λύκας νὰ τοῦ διασχίξῃ τὴ ψυχὴ ὀρηκτικὸ ἀστειρευτὸ ποτάμι ἡδονῆς ποὺ τὴν ἀδειαζαν τὰ χεῖλη τῆς Βιλιτῶς κολλημένα μὲ ἄμετρο πάθος στὸ στόμα του. Ἐτσι σφιχτὰ πούσαν ἀγκαλιασμένοι τοὺς φάνηκε πὼς γιὰ μιὰ στιγμὴ χάθηκε τὸ φῶς τους καὶ μαζὺ του κι' ἡ ντροπὴ... κυλιστήκανε σὲ χῶμα ...!

Ἡ ἀγάπη δὲ δίσταζε πιά, σὰν τὸ προτῆτερον σούροπον ποὺ βρέθηκε στὸ διάβα τοῦ Λύκα κοιμάμενη ἀπ' τὸν κόπον τῆς ἡμέρας στὶς ράχες τοῦ Ταύρου.

Πολέμησα—ἔλεγε τὸ πρῶτ' ἡ Βιλιτῶ στὶς «πλύστρες» ποὺ τίς παρακαλοῦσε νὰ πλύνουν τὰ ρούχα της—μὰ ὁ ἄνδρας ποὺ ἀγαπᾷ νικάει τὴ γυναῖκα.

Πολὺν καιρὸ ὕστερα ἡ Βιλιτῶ γεννοῦσε τὴν κόρη της τὴν Παννουχίδα ποὺ ἄφησε μιὰ μέραν ἀνάμεσα στὸ δρόμον κι' αὐτὴ πῆρε τὴ ρευστὴ στράτα ποὺ ἔφερε στὴ Μυτιλήνη, τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ στὰ χρόνια της, ἴσως γιὰ νὰ πνίξῃ στὴν ἀγνωστὴ ζωὴ καὶ μακρυσμένη, τὴν κατασχῆσθαι ἀπ' τὸ σφάλμα της.

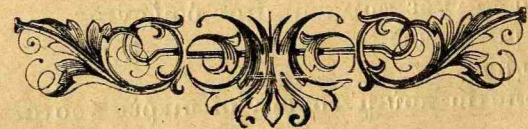
Στὴ Μυτιλήνη ἔζησε σὰν ἑταῖρα τὰ περισσότερα τῆς ὑπόλοιπης ζωῆς της χρόνια. Κατόπιν πέρασε στὴν Κύπρον ὅπου καὶ πέθανε σ' ἀγνωστὴ ἐποχῇ.

Μόνον τὸ τελευταῖον τῆς τραγοῦδι μᾶς λέγει πὼς ἔκαμε στὰ 38-39 τῆς χρόνια.

Μὲ δύο γραμμὲς βέβαια σὰν κι' αὐτὲς δὲν ζωγραφίζεται ἡ πολυχρωμὴ τῆς Βιλιτῶς ζωὴ, θα προσπαθήσουμε ὁμοῦ μεταφράζοντας στὴ «Μηνιαία Ἐπιθεώρησι» μὲ βάση Γαλλικὸν κείμενον, τὴν τραγουδισμένην ζωὴν τῆς Βιλιτῶς καὶ τοὺς ἔρωτες της, νὰ δώσωμε τὴν καθαρὴν τῆς εἰκόνα.

Σάμος 1924.

Κ. ΚΟΝΤΑΚΙΩΤΗΣ

ΑΠ' ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΝ

ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ

Ἐγυραν τὰ μεσάνυχτα βαριά
πάνω ἀπ' τὸ τραπέζι τῆς μελέτης·
κι' ἦρθες, ὦ φίλε, ξάφνου
μέσα στὸ χλωμὸ φῶς τῆς κάμαρής μου.

Τὴ χαρὰ τῆς ἐκστασης
ἀποζητούσε ἡ κουρασμένη μου ψυχὴ
κι' ἔτρεμε τὸ ξημέρωμα
καθὼς ἄκουε νὰ χτυποῦν μιὰ μιὰ οἱ ὄρες.

Κι' ἦρθες, ἀκριβέ, ξαφνικά,
κρυφὴ μου λαχτάρα,
ἦρθες σὰν τὴ μεγάλην Σιωπὴ,
ποὺ κρύβει στ' ἀτέλιωτα βάρη τῆς
τὸ τρικύμισμα τοῦ Φωτὸς καὶ τοῦ Λόγου.

Ἐνοιῶσα μου νὰ χύνεται
σὰν ὀρμητικὸς χεῖμαρρος ἡ ψυχὴ σου·
κάθε τι ποὺ εἶχα γκρεμισμένο καὶ σκοτεινὸ,
ἀναστειλώθηκε μὲ τὴ δική σου τὴν πνοή
κι' ἐνοιῶσα δυνατὸ τὸν ἑαυτό μου
μέσα σ' ἓνα ἐξαίσιο φῶς!

Ἦ φίλε, ἄσε με τώρα νὰ βαδίσω γοργὰ
πρὸς τὴν κορφή ποὺ ὄνειρεύτηκε ἡ ψυχὴ μου..
Νάτο, νάτο! ἐκεῖ ψηλὰ
λάμπει τ' ἀστέρι μου στὸ τραχὺ μονοπάτι.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ

Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ κανεὶς θόρυβος
στὰ μονοπάτια ποὺ μ' ἔσυραν οἱ πικρὲς νοσταλγίες.
Δὲν ὑπάρχει κανένας κυματισμὸς φωτὸς
κανένα σάλεσμα φύλλου.

Πίσω ἀπὸ κάθε στοχασμὸ
αἰσθάνομαι τὸ θάνατο νὰ παραμονεύει.

Κανένα πανὶ δὲ φαίνεται στὸν ὀρίζοντα
κι' εἶμαι μόνος ἐδῶ,
χωρὶς ἐλπίδα,
στὰ μονοπάτια ποὺ μ' ἔσυραν οἱ πικρὲς νοσταλγίες.

ΕΥΠΝΗΣΑ

Εὐπνήσα ξαφνικά
καὶ κύτταξα μ' ἀνησυχία πρὸς τ' ἀνοικτὸ παράθυρο·
κρέμονταν στὸν οὐρανὸ
τὸ στρεγγυλὸ κατάχλωμο φεγγάρι.

Πάνω στὸ τζάμι
ἓνα κλαδί τρεμοσάλευε
κι' ἡ σκιά του μάκραινε στὸ πάτωμα,
μάκραινε ἀπροσδιόριστα. . .

Συλλογίστηκα τότε
τὴν ἀθλιότητα αὐτῆς τῆς μοναξιάς,
τὴν ἀνυπόφορη ψυχρότητα τοῦ περιβάλλοντός μου.

Δίπλα σ' ἓνα τραπέζι
κάποια βιβλία κοίτονταν
—αὐτὰ ποὺ τόσο συχνὰ μὲ εἶχαν μεθήσει!—

Μὰ τώρα πιά γιὰ μένα εἶταν νεκρά,
ἡ γοητεία τους εἶταν φευγάτη μακριὰ ἀπὸ μένα.

Ξανακύταξα τὸ φεγγάρι
κι' ἡ ἐρημιὰ μου ἐγίνε διπλὴ
κι' ἐνοιῶσα τὸ ψῦχος ὡς τὶς βαθύτερες ρίζες μου.

Καὶ παρηγορήθηκα, στὴ σκέψη
πὼς ἡ αὐγὴ δὲ θ' ἀργοῦσε
νὰ μοῦ φέρει τὴν ἀπολύτρωση....

Γ. ΚΕΡΚΗΣ

ΧΑΜΕΝΗ ΟΜΟΡΦΙΑ

Ἡ Μάχη μὲ τὰ ὀλόμαυρα μαλλιά, καὶ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια ἦ-
ταν τ' ὀμορφότερο κορίτσι τοῦ Χωριοῦ. Τόχε καταλάβει κι' ἡ ἴδια,
καὶ φροντίδα τῆς καθημερινῆ εἶχε τὸν καθρέφτη, καὶ τὸν ἑαυτό της. Ἦ-
ταν φιλάρεσκη ἡ Μάχη, μὰ ἦταν καὶ τ' ὀμορφότερο κορίτσι τοῦ Χω-
ριοῦ.

Ὅσο μεγάλωνε, τόσο καὶ τὸ σιταρόχρωμο πρόσωπό της ἐπαίρνε μιὰ
πιότερη ὀμορφιά, ὅσο καὶ τὸ κορμί της μέστωνε τόσο καὶ πιο λαχτα-
ριστὴ γινόνταν. Ἦταν τὸ καμάρι τῶν φίλων της, καὶ τοῦ Χωριοῦ τὸ
πένεμα. Μὰ ὅσες ὀμορφιὲς στόλιζαν τὴ Μάχη τὴ μαυροματοῦσα μὲ
τὰ κατάμαυρα μαλλιά, τόσο καὶ πιδὸν περήφανη κι' ἀκατάδεχτη γι-

νότανε με τὸν καιρό. Τίς παλῆς φιλενάδες της, μ' αὐτὲς πού ἔπαιζε δ-
ξω ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ στὰ μικρά της χρόνια, ἢ δὲν τίς γνώριζε
πιά ἢ τίς περιφρονοῦσε.

Ἦταν ὁμορφή ἡ Μάχη μὰ ἦταν κακιά.

Τὸ φανέρωνε καὶ στοὺς κατοπινούς της φίλους· στὰ διαλεχτὰ παλ-
ληκάρια πού περνοδιάβαιναν κάτω ἀπὸ τὰ ζηλεμμένα παραθύρια της.
Ἦ ἐμφάνισή της σ' αὐτὰ ἦτον μεγάλη ἐπιτυχία γιὰ ὅσους περνοῦσαν
ἀπ' ἐκεῖ, γιὰ νὰ τῆ δοῦνε. Αὐτὸ στὴν ἀρχή. Ὑστερα, δίνοντάς
τους θάρρος, τοὺς ἔκανε καταγέλαστους στὸ χωριό. Γιατί τοὺς ἔγραφε
γράμμα καὶ τοὺς ἀρνιῶνταν τὴν ἀγάπη καὶ τὴ γνωριμιά της. Ἔτσι
τὸ Χωριό γελοῦσε γιὰ τέτοια παθήματα τῶν παλλικαριῶν.

Σ' ὅσους μπόρεσενὰ συντροφέψη περισσότερο ἀπὸ μιὰ βδομάδα, τοὺς
ξεμολογιῶνταν τίς κρύφεις της σκέψεις. Πὼς ἡ περηφάνεια της ἦταν
πάντα γιὰ τοὺς ἄλλους, καὶ ποτὲ γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Καὶ πρόσθετε τι-
νάζοντας ναζιάρικα τὸ κορμί της.

—Εἶμαι ὁμορφή. Ἄν βρῶ μαυρομάτη καὶ λεβεντιοῦ θὰ τὸν
ἀγαπήσω.

Κι' ἀμέσως μάλλωνα μὲ ὅποιον μιλοῦσε φίλο, γιατί αὐτὴ εἶχε τὸ νοῦ της
ἀκόμα σ' ἄλλους, σ' ἕναν ἄγνωστο πού πάντα καρτεροῦσε, καὶ πού δὲ
φαινότανε ἀκόμα.

Ἔτσι τὴν εἶπαν παράξενη τ' ἀγόρια, τὴ λέγανε περήφανη τὰ κορί-
τσια τοῦ Χωριοῦ, μὰ πὼς ἦταν ὁμορφή ἡ Μάχη κανεὶς ποτὲ δὲν τ' ἀρνή-
θηκε.

Κι' ἀληθινὰ ἦταν ἕνα κορίτσι ἰδιότροπο. Ἀπὸ κείνα πού νιώθοντας
πὼς ἡ φύση τοὺς ἔδωσε ἀπ' τὸν ἑαυτὸ της κάτι περισσότερο ἀπ' ὅτι ἔ-
δωσε στοὺς ἄλλους, γεμίζουσαν παραξενιά, καὶ νιώθουσαν μέσα τους ἕνα ἀλ-
λόκοτο εἶδος μεγαλείων πού δὲν τοὺς ἐξυψώνει. Δὲ θέλουσαν τὸ ἕνα, δὲ
ποθοῦσαν τὸ ἄλλο, ὅλα ἄσχημα εἶνε, ὅλα ἐλαττωματικά, καὶ πάντα ζη-
τοῦσαν κάτι πού νὰ τοὺς ικανοποιεῖ τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους. Δὲν
τὸ βρίσκουσαν, καὶ παθαίνονταν, καὶ χάνουσαν τὴν ὁμορφιά τους, καὶ χα-
νοῦσαν τῆς νιότης τὴ δροσιά.

Τέτοια ἔγινε κι' ἡ Μάχη μὲ τὰ πλατιά καὶ τ' ἀτέλειωτα ὄνειρά της,
τὰ παντοτεινὰ ἀνεκπλήρωτα. Τώρα πιά—στὰ εἴκοσι πέντε της χρό-
νια—ζητοῦσε ἐπιστήμονα ἄντρα, τὸν προτιμοῦσε γιατρὸ γιὰ νάναί
καμαρωτὴ κοντὰ του, καὶ νὰ τῆ βλέπη, τὸ Χωριό νὰ τῆ ζηλεύη. Πο-
θοῦσε νὰ πάη στὴν πρωτεύουσα, τῆς ἐρχόνταν στὸ νοῦν ἡ γίνη θεατρίνα,
μεγάλῃ καλλιτέχνισσα, καὶ νὰ μαγέψη, καὶ νὰ τρελάνη, καὶ νὰ μεθύσῃ
τὸν κόσμον πού θὰ γνώριζε. Καὶ στερνὰ ὅταν θὰ τὴν πλησίαζαν, νὰ τοὺς
ἐδίωχνε μὲ ἕνα ὕφος περήφανο παρμένο ἀπὸ τὴ δόξα της.

Καὶ ἔμειν' ἀνύπαντρη ἡ Μάχη ἀπὸ τὴν ἰδιοτροπία της. Καὶ πιά δὲν

τὴν κοιτοῦσαν στὸ χωριό, γιατί πίστευαν πὼς καὶ στοὺς ἄλλους θὰ δειχνε
τὸ χαρακτῆρα τὸ σκληρό, καὶ δὲν ἤθελαν νάναί τὰ θύματά της.

Καὶ προχωροῦσε ἡ Μάχη, κι' ἀδυνατίζεε ἡ Μάχη, καὶ δὲν παντρεύ-
ονταν. Μία στενοχώρια τῆ μητέρα της, τὴν κυρὰ Κατίγκω τὴν εἶχε,
καὶ πιά λογισμὸς της ἦταν νὰ μὴν περάσῃ μέρα πάνω ἀπὸ τὸ κορίτσι
της. Κι' ἀποφάσισε νὰ ξεπορτίσῃ, νὰ γυρίσῃ τίς γειτονιές, καὶ νὰ προ-
ξενεύῃ ἢ ἴδια τὴν κόρη της. Κανεὶς ὅμως δὲν τὴν ἄκουε καὶ δὲν τὴν
πρόσεχε. Ἐφέροντας ὅλοι τὴν παράξενη Μάχη, δὲν γύριζαν νὰ κοιτάζουσαν
τὴ μητέρα της. Ἄλλοι τολμοῦσαν καὶ μπροστά της νὰ ξεμολογηθοῦν
πὼς εἶχαν τὴν καλὴ διάθεση, μὰ παίρνοντας παράδειγμα ἀπὸ τὴν πρω-
τύτερη διαγωγή της ἦταν δύσκολοι καὶ σκεπτικοί.

Ἄσπαστος Κωστόπουλος μόλις εἶχε γυρίσει κείνον τὸν καιρὸ ἀπὸ τὸ
στρατό. Παλλικάρι ὡς κεί πάνω, ἀντρεϊμένος, ἀπὸ τὴ ζωὴ του, τὴν
ἄγρια, ἦταν ἡ λαχτάρα τῆς κάθε νιᾶς. Μὰ τὰ πλεμάτια τοῦ ἔρωτα τὸν
ἐμπλέξαν κι' αὐτὸν μὲ τὴ Μάχη καὶ πήγαιναν γιὰ γάμο.

Σὰν τὸ πῆρε εἶδηση ἡ μητέρα της αὐτὸ, ἔπαψε νὰ γυρνᾷ ἀνώφελα
τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ, καὶ περιορίστηκε στὸ νέο γαμπρό, ἀφοῦ κι' ἡ
κόρη δὲν φαινόταν πὼς τὸν ξεγελοῦσε.

Τώρα ὅμως τῆς πλερώθηκαν ὅλα μαζί. Ἀντὶ νὰ τὸν ἀφίση ἡ Μά-
χη τὸν Κώστα, τὸν Κώστα πού πιότερ' ἀπ' ὅλους ἀγάπησε ἴσα μὲ σή-
μερα, αὐτὸς ἀναγκάστηκε νὰ τὴν παραιτήσῃ σὰν ἄκουσε τὸν κατατρεγ-
μὸ τοῦ χωριοῦ γιὰ τὴν ἐρωμένη του, τὴν αὐριανή του γυναῖκα. Ἡ φή-
μη της δὲν ἔτρεχε μονάχα στοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια, μὰ καὶ στὶς ἐξοχές,
καὶ στὰ καλύβια.

Ἄν καὶ τὴν ἀγαποῦσε ὁ Κώστας, ψυχράθηκε μ' αὐτά. Ἦτον παλ-
ληκάρι καὶ λεβέντης, κι' ἡ γυναῖκα του ἤθελε νάταν πάντα ἐνάρετη
κι' ἀκόμα πρὶν τὴ γνωρίσῃ. Μαθαίνοντας τὰ ἐναντία ἀπομακρύνθηκε μὲ
δικαιολογία πὼς εἶχε νὰ τελέψῃ κάποιες δουλιές κι' ὕστερα θὰ ἔβλεπε.

Ἔτσι μονάχη ἔμεινε πάλι ἡ Μάχη. Κάθε μέρα πού περνοῦσε τὴν
πλημμυροῦσαν ἀπὸ καινούργιες παραξενιές κι' ἰδιοτροπίες. Ἡ μητέρα
της ἀρρώσταινε ἀπὸ τὸν καημὸ τῆς κόρης της πού ἔχανε τὴ φρεσκά-
δα της, τὸ μόνο της προικιό.

Ἡ Μάχη, φαντάζονταν σὰν ὄνειρο τίς περασμένες μέρες της, τὰ ὄ-
νειρά της γιὰ τὸ μέλλον της, τότε πού σκέφτονταν πὼς ὁ γάμος γιορτά-
σι ὅλου τοῦ χωριοῦ θὰ νάταν, πὼς τὰ παιχνίδια θ' ἄρχιζαν δυὸ βδο-
μάδες προτύτερ' ἀπ' τὸ γάμον κι' ἔκλαιγε γιὰ τὴν τύχη της, τὴν κακιά
τύχη πού ποτὲ δὲν τῆ βόηθησε ν' ἀποχτήσῃ σπιτικό δικό της.

Ἡ δύστυχη ἔμεινε πιά χωρὶς συντροφιά, χωρὶς φιλία, χωρὶς συμπά-

Θεία σ' ὄλο τὸ χωριό.

Ἔνα μικρομάγαζο ἀντικρὺ ἀπὸ τὸ σπίτι της, ἀπὸ τὸ σπίτι ποὺ πέρασαν τὰ καλύτερα παλληκάρια τοῦ χωριοῦ, καὶ ποὺ τὰ πίκρανε μὲ τὴν ἀγνωμοσύνη της ἢ παράξενη ὁμορφιά, ἦταν ἡ ζωὴ τοῦ Γιάννη Καπέλλη.

Μὲ λίγα πραγματάκια κέρδιζε τὴ ζωὴ του, καὶ ζοῦσεν ἡσυχά.

Μέσ' τὴν ἀπελπισία της ἡ Μάχη τοῦ ἔρριξε τὴ ματιὰ τὴν πρὶν παιχιδιάρη, καὶ εὐχόνταν μέσα της νὰ μὴν πιστέψη καὶ αὐτὸς στὰ περασμένα της, μὰ νὰ τὴν ἀγαπήσῃ νὰ παρθούνε, νὰ μὴν περάσῃ μέρα πιά πάνω ἀπὸ τὴ ζωὴ της.

Ὁ Γιάννης, παιδί καλό, καὶ ἀρφανό, μὴ ἔχοντας εἰδηση ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Μάχης, τὴν ἀγάπησεν ἀφ' οὗ κείνη τοῦ πρωτόδωσε τὸ θάρρος. Ἄκουσε ὕστερα καὶ αὐτὸς τὰ καμώματα τῆς ἐρωμένης του, μὰ θωρρῶντας τὴν πιὸ ἀξία ἀπ' αὐτὸν δὲν τὰ πρόσεχε καὶ πάντα πιότερο τὴν ἀγαποῦσε. Καὶ ἦταν τώρα ἡσυχώτερη, καὶ πιδεῦτυχισμένη ἀπὸ τίς μονάχες της μέρες ἡ Μάχη καὶ περνοῦσε τὸν καιρὸ της στὸ παραθύρι καὶ στὴν πόρτα καρτερῶντας τὸν ἀγαπημένο της Γιάννη νὰ βῆγῃ στὴν πόρτα νὰ γλυκοκοιταχτοῦνε.

Ἡ μητέρα της, ἂν καὶ καημὸς της ὁ γάμος τῆς κόρης της, ἀρνήθηκε αὐτὸ τὸ γάμο ὅταν τῆς τὸν πρότεινε ὁ Γιάννης.

Νέα ἐμπόδια πάλι στὴ ζωὴ. Καινούργιες στενοχώριες.

Καὶ συμφώνησαν μιὰ βραδυὰ ποὺ ὁ οὐρανὸς ἦτον πλημμυρισμένος ἀπὸ ἄστρα νὰ κλεφτοῦνε, ἡ Μάχη, μὲ τὸν Γιάννη τοῦ ἀντικρυνοῦ μικρομάγαζου, ξεχνιῶντας ἔτσι τὰ πικρά του ὁ ἕνας, μεγαλωνοντας τὴν τύχη του ὁ ἄλλος μὲ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια καὶ τὰ κατὰμαυρα μαλλιά τῆς Μάχης.

Τὴν ἄλλη μέρα γίνονταν ὁ γάμος της, σ' ἕνα ἀστυνομικὸ σταθμὸ, καὶ οὐχάσε τὸ χωριὸ ἀπὸ τῆς Μάχης τὰ νάζια καὶ ἡ μητέρα της ἀπὸ τὰ ἔργα της καὶ τὴν ἐννοια της.

Ἡ Μάχη παντρεύτηκε μὲ τὸ Γιάννη Καπέλλη ἔλεγαν σ' ὄλο τὸ χωριό, καὶ χαμογελοῦσαν γιὰ τὴν τύχη της γιὰ τὴν καλύτερα παλληκάρια τὰ περιφρόνησε καὶ τὰ δίδωζε.

Σάμος 1924.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΚΛΕΙΣΜΕΝΟ ΜΟΥ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

Παράθυρό μου ἀγαπημένο
ἔτσι ποὺ μένεις σφαλιχτὸ
μοιάζεις σὰν μνήμα φτωχικὸ
χωρὶς σταυρὸ,
χωρὶς καντῆλι ἀναμμένο.

Παράθυρό μου ἀγαπημένε
ἐκλείσεις πάντα στὸ πουλί
τὰ φύλλα σου καὶ τὴν αὐγὴ
καὶ μέσ' στὴ νύχτα
κράζει ἀπ' ὄξω ἀπελπισμένο.

Ἄλλοίμονό του καὶ ὠϊμένα
μείναν κομμάτια κοφτερά
σὰν τὰ κρουστάλια παγερά
μέσ' στὴν καρδιά του
ἀπὸ τὰ τζάμια τὰ σπασμένα.

Κί ὁ πόνος κάθε ποῦ τὸ κλείει
σ' ἕνα τραγοῦδι θλιβερό
σ' ἕνα τραγοῦδι διαλεχτὸ
φλογαναμμένο
γροικᾶς πάντα νὰ λέη,

Ἐπαράθυρό σου ἀγαπημένο
τώρα ποὺ μένει σφαλιχτὸ
μοιάζει σὰν μνήμα φτωχικὸ
χωρὶς σταυρὸ
χωρὶς καντῆλι ἀναμμένο.,,

B. N.

ΑΝΑΚΡΕΩΝ

ΟΔΗ

Ἡ κόρη τοῦ Ταντάλου
ἐπέτρωσε καὶ ἐστάθη
στὴν ἄκρη τῆς Φρυγίας
καὶ τοῦ Πανδίου ἀλλοτε
ἐπέταξεν ἡ κόρη
καὶ ἔγινε χελιδόνι.

Νᾶμουν καὶ ἐγὼ καθρέφτης
γιὰ πάντα νὰ μὲ βλέπης
καὶ ἄς γίνομουν χιτῶνας
νὰ μὲ φορῆς γιὰ πάντα.
Θέλω νερὸ νὰ γίνω,
νὰ λούζεσαι μὲ μένα
καὶ μυρωδιὰ ἄς γενόμουν
ἐγὼ, γιὰ νὰ σ' ἀλείβω
καὶ τῶν μαστῶν κορδέλα.
Μαργαριτάρη ἄς ἦμουν
στὸν ὄμορφο λαιμό σου
καὶ πέδιλο ἄς γενόμουν,
νὰ μὲ πατᾶς μονάχα,
μὲ τὰ δικά σου πόδια.

ΣΕ ΚΟΡΗ

Μὴ μοῦ φεύγεις βλέποντας
τ' ἄσπρα τὰ μαλλιά μου
Μήτε γιὰ τὴν βροσκεσαι
στὸν ἀνθὸ σου ἐσὺ
ν' ἀρνήθῃς τὰ χὰδια μου.
Δὲς καὶ μέσ' τὰ στέφανα
πῶς ταιριάζουν τὰ λευκὰ
μὲ τὰ ρόδα κρίνα ἂν σμιξοῦν.

Μεταφρ. Μ. ΒΟΗΚΛΗΣ

PAUL BOURGET

ΑΝΑΣΤΑΣΗ

[Ο Γάλλος Ακαδημαϊκός Paul Bourget γεννήθηκε στὰ 1852. Ἐγραψε πολλά, στὴν ἀρχὴ στίχους, ὕστερα μυθιστορήματα, κριτικὲς μελέτες, ἔργα θεατρικά, ἐντυπώσεις ταξιδιωτῶν κ. λ. π. Στὰ διηγήματά του, ποὺ εἶχαν μεγάλη ἐπιτυχία, ἐξετάζεται, ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ, μὲ πολλὴ δύναμη στὴν ψυχολογικὴ ἀνάλυση. Γι' αὐτὸ εἶναι καὶ πρὸς ἐνδιαφέροντα στὸ βάλος, παρὰ θελκτικὰ στὴ μορφὴ. Ἡ ἀκριβολογία τῆς ἀνάλυσης καὶ ἡ κατάχρηση τῶν ἀφηρημένων ὄρων πότε-πότε κάνει τὸ ὕφος του βαρὺ. Ὡς τόσο ὅμως, τὰ ἔργα του μᾶς ἀφίνουν πάντα μιὰ βαθιὰ καὶ δυνατὴ ἐντύπωση.

Ἡ «Ἀνάσταση» εἶναι τὸ τρίτο μίᾳς σειρᾶς διηγημάτων του, ποὺ ἐπιγράφεται: «Καρδιὲς παιδιῶν.»]

I

Ἀργά, μελαγχολικά, ἡ Ἐλισάβετ Φρέν εἶχε ἀναίβῃ τὴν πλαγιὰ τοῦ λόφου, ποὺ σκεπασμένος ἀπὸ δάση καὶ κλεισμένος ἀπὸ ἕναν τοῖχο, χρῆσιμευε γιὰ πάρκο τῆς βίλλας της. Εἶχε καθήσει, ὅμοια μὲ βράχο, στὴν ταρατάσα, ποὺ τὴν εἶχαν διευθετήσει ἐκεῖ σὲ μέρες πρὸς εὐτυχημένες, καὶ ἀπ' ὅπου τὰ μάτια μποροῦσαν νὰ βλέπουν μιὰν ἔκταση ἀπὸ βουνὰ καὶ θάλασσα, ἕνα ἀπὸ τὰ πρὸς ἀπέραντα τοπεῖα ποὺ ὑπάρχουνε στὴν Προβηγγία, τόσο ὠραῖο, ποὺ ἀξιώθηκε, στὸ μέρος ἐκεῖνο τῶν περιχώρων τοῦ Ἰέρ, τὴν ὀνομασία «Ὁμορφὴ Ἀκτὴ».

Στὰ πόδια της, οἱ ἀνισες κορυφῆς τῶν πεύκων τοῦ Ἀλέπ πρασίνιζαν, ἀνατρέχιαζαν στὴν αὐρα τοῦ κόλπου ποὺ πρὸς μακρὰ γαλάζωνε, κλεισμένος, στὴ μιὰ μεριά ἀπ' τὴν δυὸ στενόμακρες προσχώσεις τῆς χερσονήσου τοῦ Ζιέν, καὶ στὴν ἄλλη, ἀπ' τὴν ὠχυρωμένη ἄκρα τοῦ Βρεγκανσόν. Τὸ νησί τοῦ Πορκερόλ καὶ τὰ δαντελωτὰ βράχια του, τὸ νησί τοῦ Πόρ-κρό καὶ ἡ Σκοπιά του, τὸ νησί τοῦ Λεβὰν καὶ ἡ γυμνὴ ξηρὰ του, ἔκρυβαν κεῖ κάτω τὸν ὀρίζοντα. Πρὸς τ' ἀριστερὰ τῆς νέας γυναίκας, ἐκτεινόταν ἡ σκοτεινὴ βουνοσειρὰ τῶν Μώρ, ποὺ στὰ πόδια της τὸ Ἰέρ ἀπλωνε τ' ἄσπρα του σπιτία. Καὶ ὁ λαμπρὸς ἥλιος ἔντυνε μὲ μιὰ δόξα κεῖνα τὸ δάσος, τὰ κύματα, τὰ νησιά, τοὺς λόφους, κείνες τὶς μακρινὲς προσόψεις τῶν σπιτιῶν, — ἕνας θεῖος μαρτυρῆτικος ἥλιος, ποὺ πρὸς κοντὰ ἀγκάλιαζε τὴ βίλλα, βαμμένη ρόζ, καὶ τὶς δεικνύοντες τοῦ διπλανοῦ κήπου, μὲ τὶς ἀνθισμένες μιμῶνες του, μὲ τοὺς γύρους του ἀπὸ μενεξεδόχρωμες ἱριδες, ἄσπρα καὶ κόκκινα γαρύφαλα, μ' ἕνα πλῆθος ὠχρὰ τριαντάφυλλα καὶ ἀνοιχτὲς ἀνεμώνες. Μέσ' στὸ μικρὸ δάσος τῶν πεύκων, ἐρείκες ψηλῆσαν δέντρα σάλουαν στὸ θαλασσινὸ ἀεράκι τὰ τσαμπιά τους, ποὺ εἶχαν χρῶμα ἕνα ἄσπρο πολὺ γλυκὸ, καὶ δαφνοθύμαρα τὰ μπουκέτα τους, ἕνα ἄσπρο πολὺ ζωηρὸ. Ἡ αὐρα ἐκεῖνη κυλοῦσε,

μαζὶ μὲ τὸ θαλασσινὸ ἄρωμα, τὴν ἀνακατεμμένη μυρωδιὰ τοῦ ρετσινοῦ ὧν πεύκων, τῶν λουλουδιῶν, καθὼς καὶ τῶν ἄγριων φυτῶν, τοῦ δειντρολίθου καὶ τῆς μπέλλα-ντόνας. Δὼ καὶ κεῖ, τὰ σχήματα ἐξωτικῶν φυτῶν διακρίνονταν συγκεχυμένα: τὰ πλατιά φύλλα τῶν φοινικῶν τὰ στριφτὰ μαχαίρια τῶν ἀγαυῶν τὰ μετερὰ γένεια τῶν ἰουκά. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀξιολάτρευτη θωριὰ μιᾶς ἀνατολίτικης σχεδὸν ἀνοιξῆς, συμπληρωνόταν, γινόταν πρὸς γοητευτικὴ, ἐξευγενίζοταν μὲ μιὰν ἀγνότερη ἀκόμη χάρι ἀπ' τοὺς εὐλαθητικούς ἤχους τῆς καμπάνας ἑνὸς παρεκκλησιοῦ. Ἡ φωνὴ τῆς μικρῆς ἐκκλησίας ποὺ δεσπόζει σ' ὀλόκληρη τὴ χώρα αὐτὴ, καὶ ποὺ τῆς ἔδωσαν τὸ ὁμοιοφῶδες «Παναγιὰ ἡ Παρηγορήτρα». ἀπλωνότανε στὸ φωτεινὸ, βλαστωμένο καὶ χλιαρὸ κείνον ἀέρα, μ' ἀσθενικούς ἀργυρόχρους παλμούς. Ἀνάγγελε πὼς τὸ λαμπρὸ ἐκεῖνο ἀνοιξιάτικο πρῶι, ἦταν ἐπίσης τὸ πρῶι τοῦ Πάσχα, καὶ ἡ γιορτὴ αὐτῆς τῆς ἀνάστασης ἀρμονιζότανε τόσο καλὰ μὲ τὴ γενικὴ χαρὰ τῆς ζωῆς, παντοῦ σκορπισμένη, ποὺ ἡ θαυμασία ἐκεῖνη φύση ἔμοιαζε νὰ διαλαλοῦσε καὶ αὐτὴ ἀκόμα, μὲ τὸν ἥλιο ἐκεῖνο, μὲ κείνη τὴ θάλασσα, μὲ κείνα τ' ἄνθη, τὸ θρίκμυο τῆς Ἀγάπης ποὺ νίκησε τὸ Θάνατο...

II

Ἀλλοίμονο! Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ γιορτὴ τῆς Ζωῆς, στὴ Φύση καὶ στὴν Ἐκκλησία, στὸν ὀρατὸ καὶ ἀόρατο οὐρανὸ, ἔθλιβε τὴ νέα γυναίκα μὲ μιὰ σκληρότερη μελαγχολία, τὸ ἐξάισιο ἐκεῖνο πρῶι τοῦ Πάσχα. Τὸ σκοτεινὸ κρέπ ποὺ τὴ σκέπαζε, καὶ ποὺ ἔδινε μιὰ συγκινητικὴ χάρι στὴν εὐγενικὰ ξανθὴ καλλονὴ της, μιλοῦσε γιὰ κάποιο πένθος, ποὺ περισσότερο ἀπελπιστικὰ ἔφερνε στὴν καρδιά της. Τὰ γλυκὰ γαλανὰ της μάτια, σχεδὸν θαμπωμένα ἀπ' τὸ πολὺ κλάμμα, ἔμοιαζαν πληγωμένα ἀπ' τὴν ἀκτινὸβολὴ λάμψης τῆς ὁμορφῆς μέρας. Τ' ὠχρὸ μέτωπό της σκοτεινίαζε ἀπὸ μιὰν ὀδυνηρότερη σκέψη, κάθε φορὰ ποὺ σήμαινε ἡ καμπάνα. Εἶχε χαμένο ἕνα παιδί — τὸ μόνο της παιδί — τέσσερες μῆνες προτῆτερα, καὶ στὴν καρδιά τῆς μητέρας, ἡ ἀνοιχτὴ πληγὴ μάτωνε περισσότερο μὲ τὸ νὰ βλέπη τὴ μαγεῖα ἐκεῖνη τῆς νέας ἀνοιξῆς ποὺ ὀγαπημένος της Ἀντρέας δὲ θε νάβλεπε, μὲ τὸ ν' ἀκούη τὴν πρόσκληση ἐκεῖνη πρὸς ἕνα Θεὸ στὸν ὁποῖο δὲν προσευχότανε πιά, στὸν ὁποῖο δὲν μποροῦσε πιά νὰ προσεύχεται ἀπὸ τότε ποὺ τῆς εἶχε πάρει τὸ παιδί της. Καθισμένη στὴ ζεστὴ ταρατάσα, παρατηροῦσε μὲ τὸ μηχανικὸ καὶ ἀδιάφορο ἐκεῖνο βλέμμα τῆς ἀπελπισίας. Ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ θαυμαστοῦ ὀρίζοντα εἰκόνες ὑψωνότανε γιὰ κείνη, καὶ ἀκολουθίαις ἰδεῶν συνῶδευαν τὶς εἰκόνες αὐτές, ποὺ τῆς ἔκαναν πρὸς ἀκριβῆς, πρὸς ἀφόρητες καὶ τὶς ἐλάχιστες λεπτομέρειες ποὺ δυστυχήματός της. Ὁ ξαρνικός σχεδὸν ἐκείνος θάνατος ἑνὸς ἀγοριοῦ ἕξη χρονῶν, ποὺ τῆς εἶχε ἀρπάξει ἕνας μηνιγγίτης σὲ λίγες μέρες, ἦταν κιόλας μιὰ πολὺ σκληρὴ δοκιμασία. Προσωπικὰ περιστατικὰ

είχαν αύξήσει πίοτερο τὸ βάρος της, κι' ἡ νεαρή γυναίκα τὰ ξανά-φερνε ἕνα-ἕνα στὸ νοῦ της, μπρὸς στὸ τοπίο ἐκεῖνο, πού γι' αὐτὴν ἦταν φορτωμένο μὲ τόσο παρελθόν... Τοῦ ἡσυχου κόλπου τὸ νερὸ αὐτὸ πού λαμποκοπούσε, ἦταν ἡ θάλασσα, ἡ ἀκατάβλητη θάλασσα, στὸν ὁποῖα ὁ Λουδοβίκος Φρέν, ὁ ἄντρας της, ἔγινε ἀνάγκη νὰ φύγη γιὰ τὴν ἀπόμακρη Ἀνατολή, δέκα μῆνες πιὸ μπροστά. Εἶχε συνοδέψει τὸν ὑποπλοίαρχο στὸ Τουλόν, σύζυγος τόσο βασανισμένη, μητέρα τόσο εὐτυχής! Καὶ τώρα πού θὰ τὸν εἶχε τόση ἀνάγκη, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ βαστάξῃ τὸ φοβερὸ κακό, χιλιάδες καὶ χιλιάδες λευγες τοὺς ἐχώριζαν τὸν ἕνα ἀπ' τὸν ἄλλο. Πότε θὰ ξαναγύριζε νὰ τῆς πῆ τὰ λογία πού θὰ τῆς ἔδιναν δύναμη νὰ ζῆ γιὰ νὰ κἀνῃ τὸ καθήκον της;... Ποιὸ καθήκον; Ὁ ἥχος τῆς καμπάνας πού ἀνάγγελνε τὴ λειτουργία, στὴν ὁποῖα ἡ ἐσωτερικὴ τῆς ἐπανάσταση τὴν εἶχε ἐμποδίσει νὰ παρευρεθῆ; τῆς τὸ ἐπαναλάμβανε πολὺ καθαρά. Ἄν ἡ κυρία Φρέν στεκόταν ὄρθια, θὰ μπορούσε νὰ διακρίνῃ στὴν κορδέλλα τοῦ δρόμου, πού, ἀπ' τὴν πόρτα τῆς βίλλας, προχωρεῖ φιδωτὸς ἀνάμεσα στὸ δάσος μέχρι τὸ παρεκκλήσι, μιὰν ἀμάξα πού συρόταν ἀπὸ ἕνα ἀλογάκι, καὶ μέσ' τὴν ἀμάξα αὐτῆ, δυὸ παιδιὰ μὲ πένθος σὰν ἐκείνη, ἕνα ἀγόρι ἐννιά χρονῶν, ἕνα κοριτσάκι ὀχτώ. Κεῖνα τὰ δυὸ παιδιὰ, ὁ Γκὺ κι' ἡ Ἀλίκη, ἦσαν τὰ παιδιὰ τοῦ ἄντρα της, πού τὰ εἶχε ἀποχτήσῃ ἀπὸ προηγούμενο γάμο του. Θυμότανε. Τὸν καιρὸ πού παντρεύτηκε τὸν ἀξιωματικὸ τοῦ ναυτικοῦ, πού ἦταν καὶ ξάδερφός της, πόσο ἀληθινὴ ἐνιωθε μέσα της τὴ συμπόνια γιὰ τὰ δυὸ ὄρφανά! Πόσο πρόθυμα ἡ συνειδησὴ της θέλησε νὰ τοὺς ἀντικαταστήσῃ τὴ νεκρῆ, ἔτσι πού στὴν ἡλικία τους, τῶν ἐννιά καὶ δέκα χρονῶν, δὲν θὰ ἤξεραν πὼς αὐτὴ δὲν ἦταν ἡ ἀληθινὴ τους μητέρα! Ὅταν ἡ ἴδια ἔκαμε ἕνα παιδί μὲ πόση ἀκριβεία πρόσεχε νὰ μὴ δείχνῃ ποτὲ προτίμηση σ' αὐτό! Δὲν εἶχε μάλιστα κι' ἀνάγκη προσπάθειας. Ἐφ' ὅσον τὰ τρία ξανθὰ κεφαλάκια ἔτρεχαν, ἔπαιζαν, γελοῦσαν γύρω της, ἡ καρδιά της φυσικὰ μοιραζόταν καὶ στὰ τρία... Γιατὶ τώρα πιά δὲν ἦταν ἔτσι;

Γιατί;... Ἡ νέα γυναίκα δὲν εἶχε παρὰ νὰ στραφῆ ἀριστερά, πρὸς ἕνα σημεῖο πού ἐγνωρίζε πολὺ καλά, γιὰ νάχῃ τὴν ἀπάντηση στὴν ἐρώτηση αὐτῆ. Ἐκεῖ-κάτω, πίσω ἀπ' τὰ τελευταῖα σπίτια τῆς πόλης, ἕνα βουλαγμά τοῦ ἐδάφους ἔδειχνε τὴν γούβα μιᾶς κοιλάδας, τῆς κοιλάδας τοῦ νεκροταφείου. Ἀπ' τὴν ἡμέρα πού εἶχε ἰδῆ μὲ τὰ μάτια της,—τὸ θάρρος της πῆγε ὡς ἐκεῖ,—τὸ μικρὸ φέρετρο τοῦ φτωχοῦ της Ἀντρέα νὰ γλύστρᾷ κατὰ μῆκος τῶν σχοιनिῶν μέσα στὸ νεοσκαιμένο τάφο, ἕνα αἰσθημα σκληρὸ τὴν ἐκυρίεψε, πού μάταια εἶχε παλέψῃ ἐναντίον του, πού πάλευε πάντα, καὶ πάντα μάταια· καί, τὸ γιορτινὸ αὐτὸ πρωί, τὸ εἶχε νοιώσει δυνατώτερο στὴν καρδιά της. Δὲν μπορούσε

νὰ συχωρέσῃ στὰ δυὸ παιδιὰ τοῦ ἄντρα της νάναι εὐθυμα, νάναι νέα, νὰ τρέχουν, νὰ μιλοῦν, ν' ἀναπνέουν, νὰ ὑπάρχουνε τέλος, ἀφοῦ τὸ ἄλλο, τὸ μικρὸ, ὁ μικροῦλης της, κοίτονταν ἀσάλευτος μέσα στὸν τάφο του. Δὲν εἶχε πάφει μόνο νὰ τ' ἀγαπᾷ. Στιγμές-στιγμές τῆς φαινόταν, κι' ὄλο τὸ εἶναι της ἀνατρίχιαζε ἀπὸ τύψεις, πὼς τὰ μισοῦσε, σὰ νάχαν κλέψῃ ἀπ' Ἐκεῖνον πού ἔλειπε τὸ μερτικό του ἀπ' τὴ χαρὰ, ἀπ' τὴν ὑγεία, ἀπ' τὸ φῶς. Ὅταν τ' ἄκουγε νὰ τὴν φωνάζουνε: «Μαμά» ἐνιωθε μιὰ νοσηρὴ καὶ σκληρὴ ἐπιθυμία νὰ τοὺς φωνάξῃ: «Σωπάστε δὲν εἶμαι μητέρα σας!...» ὥστε νὰ μὴν ἀκούῃ πιά ἀπὸ κανένα τις δυὸ αὐτὲς συλλαβές, ἀφοῦ τ' ἀγαπημένο καὶ λεπτὸ στόμα πού μόνο εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τις προσφέρῃ ἀληθινὰ, ἦταν πεπωμένο νὰ μὴν τις ξαναπῆ. Τὸ πρωὶ ἐκεῖνο ἡ παράφορη αὐτὴ μνησικακία γιὰ τὰ προγόνια της τὴν εἶχε συνταράξῃ βαθύτερα. Θέλησε, ὅπως καὶ τ' ἄλλα χρόνια, νὰ τοὺς δώσῃ ἡ ἴδια τ' αὐγὰ τοῦ Πάσχα. Μποροῦσε ἔτσι νὰ τοὺς ικανοποιήσει πραγματικά: Ὅσο μεγάλωνε στὴν ψυχὴ της τὸ ἀδικο τοῦτο μίσος, τόσο ἐκείνη ἔβαζε κάθε προσπάθεια νὰ μὴ προδοθῆ μὲ τις πράξεις της. Τὰ παιδιὰ εἶχαν ἔλθει λοιπὸν στὴν κάμαρά της. Εἶχε ἰδῆ τὰ μάτια τους νὰ λάμπουν ἀπ' τὸν πυρετὸ τῆς ἀνυπομονησίας, τὰ χέρια τους ν' ἀνοίγουν τρέμοντας τὰ μεγάλα ξύλινα χρωματισμένα αὐγά, τὰ πρόσωπά τους νὰ μένουν ἐκστατικά μπρὸς στὰ πράγματα πού τοὺς εἶχε διαλέξει: Μιὰ ὠραία καρφίτσα γιὰ τὸ ἀγόρι, μιὰ ἀλυσσίδα μ' ἕνα σταυρὸ γιὰ τὸ κορίτσι... Θεέ! Οἱ ἀθῶοι μὰ σκληροὶ δῆμιοι, τῆς εἶχαν στρίψει τὸ μαχαίρι στὴν καρδιά μόνο μὲ τὸ νὰ δείξουν τὴν ἀνυπόκριτη χαρὰ τους, τὴν ἐπιθυμία αὐτὴ νὰ ζοῦν καὶ νὰ ὑπάρχουνε στὸν κόσμον, πού φώτιζε κι' αὐτὰ τὰ μαῦρα τους ροῦχα! Τὸ ἄλλο τῆς παρουσιάστηκε στὸ νοῦ της, μ' ἕνα παράπονο στὰ σβυσμένα του τὰ μάτια γιὰ τ' εἶχε λησμονηθῆ. Ἐνας λυγμὸς ἀνέβηκε στὸ λαιμὸ της, πού εἶχε ὅμως τὴ δύναμη νὰ καταπιῆξῃ, καὶ γιὰ νὰ ξεγελάσῃ λίγο τὴ σφοδρὴ αὐτὴ προσβολὴ τοῦ πόνου, εἶχ' ἐρθῆ μονάχῃ, τὴν ὥρα πού ὁ Γκὺ κι' ἡ Ἀλίκη πῆγαιναν στὴ λειτουργία, νὰ καθήσῃ στὴν ἔρημη αὐτὴ ταράτσα. Δὲν ἤξερε τάχα πὼς ἡ ἐνδόμυχη πληγὴ της θὰ ἐρεθιζότανε ξανά μέσα στὴν εὐτυχία αὐτὴ ὀλόκληρης τῆς φύσης, ἀντὶ ν' ἀποκοιμηθῆ;

(Στ' ἄλλο φύλλο τελειώνει).

Μεταφρ. ΔΩΡΟΣ ΑΛΣΗΣ

ΕΣ ΚΟΡΑΚΑΣΙ!..

Στὸ φίλο μου Στέφανο Σίδερη

Κάτι ὠραῖο ἀπέθανε!..

Ἐκεῖ πέρα μακρὰν, στοὺς ὠραίους ὀρίζοντες κάποιας αἰσθητικῆς ζωῆς, κάτι ποῦ ἔσβυσε γιὰ πάντα...

Λιγοθυμοῦσαν τ' ἀστερία, λιγοθυμοῦσαν κι' οἱ κρῖνοι... Καὶ τῆς νύχτας τ' ἀγαπημένα φαντάσματα, κι' ἡ πεταλοῦδες κι' ὁ ἄνεμος κι' ἡ μυρωδιὲς καὶ τὰ ὄνειρα, σύντροφοι καλόγνωμοι παραστάθηκαν ὅταν ἐχύθη ἐκεῖ στὸ ἥσυχο ἀκρογιαλὶ ἢ εὐωδιὰ τῶν πρώτων λόγων καὶ τῶν πρώτων φιλιῶν, τῶν ρόδων καὶ τῶν γιασεμιῶν... Κι' ὕστερα δυὸ δάκρυα καὶ δυὸ γέλοια πέθαναν μαζὺ μὲ τὰ γιασεμιὰ καὶ μαζὺ μὲ τοὺς κρῖνους...

Τώρα τὸ θέλγητρο τῶν ἀναμνήσεων—τὸ ξέρω—σοῦ κάνει τὴν πατρίδα νοσταλγικώτερη.. Τὴν νοσταλγεῖς τὴν πατρίδα σὰν κάτι ποῦ ἔχει συνδεθῆ μετὰ τὴ ψυχὴ σου καὶ ποῦ ἀποτελεῖ τὸ σύνολο τῶν παιδικῶν σου ἀναμνήσεων τῶν πλέον λατρευτῶν!.. Τὸν ἀγέρα τῆς καὶ τὸ φῶς τῆς νὰ ἐβλεπες! Ἔτσι θὰ θέλῃς! Καὶ καπνὸν ἀναθρόσκοντα! Τὸν ἀγέρα καὶ τὸ φῶς ποῦ χύνεται ἐδῶ στοὺς πράσινους κάμπους τῆς ποῦ ἥσυχα καὶ σιγαλὰ πᾶνε καὶ ξεψυχᾶν στὴν ἀκρογιαλιὰ γιὰ νὰ ποῦν τοὺς πόνους καὶ τὰ μυστικά σὲ κείνους ποῦ μένουν μακριὰ, μακριὰ ἀπὸ ὅτι ἀγαποῦν—ἀγαποῦσαν ἤθελα νὰ πῶ—σ' αὐτὸ τὸ νησάκι τὸ πανέμορφο, τὸ μυρωμένο...

Σ' ἓνα μεγάλο συρτάρι μου ξεφυλλίζω τὰ παλῆα, τὰ σκοτισμένα χειρόγραφα. Κάτι πεταλοῦδες νεκρὲς μέσ' τὰ φύλλα..

Καὶ βρίσκω ἓνα γράμμα σου κιτρινωμένο κείνου τοῦ καλοῦ, τοῦ ὠραίου καιροῦ μὲ τὴν εὐγενέστερη πνοή, ποῦ πέρασεν ἀνεπιστρεπτεῖ... =Τοῦ Καλαμιοῦ ὁ δρόμος!. Ὁ μυστήριο κι' ὃ θρησκεία!.. Ποῦ πᾶς, ἀγνέ μου ὀδηγητὴ καὶ ποῦ μὲ σέρνεις ἐμένα τὸ λάτρη σου μὲ τὸ βαρὺ καὶ σιγαλὸ καὶ φοβισμένο περπάτημα καὶ μὲ φέρνεις ἀνάμεσα ἀπὸ τὴς παιχνιδιάρεις σου στροφῆς πρὸς τὸν πλοῦτο τῆς νέας σου θεάς; Γλυκέ μου, ἀνθισμένε μου δρόμε!. Ἡ ψυχὴ μου ἐκεῖ καὶ ἡ ζωὴ μου καὶ ἡ ἀνάμνηση ἢ παντοτεινὴ ἐκεῖ!. Εἶσαι ἅγιος καὶ εἶσαι ἱερός καὶ σ' ἀγαπῶ γιὰτὶ σὲ διαβαίνει κάθε μέρα κάποιος!... Ἀκρογιαλιὲς καὶ γιούλια, μενεξέδες καὶ πασχαλιές, στοὺς λόφους καὶ στοὺς γκρεμνοὺς καὶ στὸν πλάτανο... Κάπου, κάπου θὰ φαίνεστε πατημένοι ἀπὸ τὸ πόδι ποῦ δὲν αἰσθά-

νεται τὴ μαγεία ποῦ ἔχουν αὐτὰ τὰ πράγματα γιὰ τὸν ξενητεμμένο προσκυνητὴ... Καὶ ὁ ἥλιος ποῦ φωτίζει σου τὴ διαδρομὴ, δρόμε εἰρηνικὲ καὶ ὁ ἴσκιος τῶν βουνῶν ποῦ πέφτει ἐπάνω σου νὰ σὲ κἀνὴ μυστηριώδη κι' ὁ ἀγέρας ποῦ σὲ ταράττει, ποῦ σὲ μεθᾶ, ὅλα σου ἀγαπαμένα... Ἄς εἶμωνα κι' ἄς μὲ σήκωνες! Νὰ πνίγομαι μέσα στὴ μέθη, μέσα στὸ φῶς ποῦ φωτίζει τὰ πάντα καὶ σπίτια καὶ δρόμους καὶ θάλασσα γαλανή!.. Θυμᾶσαι, Νίκο μου; Θυμᾶσαι τίποτε ἐσύ; ὦ! L' absence augmente l' amour! Ἄχ, ναί! Τὸ μυστήριο τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν καὶ τὰ λόγια ἐκεῖ ὅλο μὲ τραβοῦν, ἐκεῖ ποῦ μοῦ ἔλεγε «δὲν μπορῶ νὰ σὲ ξεχάσω ποτέ.. ἔχω συνδεθῆ μαζὺ σου στενά.. στενά..»—

Τώρα ἀκόμη μὲ συγκινεῖ τὸ διάβασμα τῶν ὄσων τότε μοῦ ἔγραφες, τώρα ποῦ ὁ βωμὸς ἔχει συντριβῆ, ρημάδια ὁ ναὸς καὶ ἡ εἰκόνες πεσμένες στὸ ἱερὸ ἔδαφος ἀπὸ κάποιον σεισμό!..

Τώρα πάλι ποῦ ἔφυγες μακριὰ, θυμᾶσαι; Θυμᾶσαι τίποτε ἀπὸ ὅτι σὲ μάγευε τότε;

Καλὲ φίλε... Εἶναι κάποια δράματα μὲ σφραγισμένα χεῖλη, ποῦ λέει κι' ὁ ποιητής... Κι' εἶναι κάτι ὄνειρα ποῦ τόση περὶ πραγματικότητά ἀντικρύζουν.. Κι' εἶναι κάτι ὄνειρα ποῦ πᾶνε καὶ σπάζουν στὸ βράχο τῆς ἀναίσθητης ζωῆς, ποῦ δὲν στολίζεται ἀπὸ τίποτε, τοῦλάχιστο οὔτε ἀπὸ τὸ σεβασμὸ σὲ λόγια καιρῶν προητέρων..

Γιὰτὶ ὅλα ἐδῶ εἶναι παραπάνω ἀπ' τὸν ἐγωϊσμό. Κι' αὐτὸς τόσο ταπεινὸς ποῦ πρέπει τὸ δικό μας πόδι ἀσύγκριτα πειὸ ἐλεύθερο νὰ τὸν πατᾶ μιὰ γιὰ πάντα γιὰ νὰ μὴ τὸν ἀφήνῃ νὰ δείχνῃ τὴν ταπεινή του καταγωγὴ... Μπρὸς σὲ ὅλα τὰ λόγια καὶ σὲ ὅλες τὴς πράξεις σοῦ παρουσιάζεται μιὰ τέτοια ἀπότομη τῶν πάντων διάψευσι καὶ τόσο χονδροειδής, ὅσο ἀνάμεσα ἀπ' αὐτὴ περιμένεις τὴν τρεμούλα κάποιου ὄνειρου, τὴν ὀμμορφάδα κάποιου αἰσθήματος.

Ἡ μπακαλικότης ὅμως καὶ ἡ χωριατιὰ ἀμέσως φαίνεται ἀπ' τὴν πρώτη στιγμή.. Ἐδῶ πειὰ τώρα μονάχα ἢ γεροντοκόρες, ὅσες ἔχουν αἰσίως παρακάμψει τὸ ἀκρωτήριο τῆς... καλῆς ἐλπίδος, μποροῦν νὰ αἰσθηματολογήσουν ἀληθινά. Γιὰτὶ τῶν νέων κοριτσιῶν τὸ μυαλὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἀέρα καί... **καπνὸ**.

Πόσες φορὲς δὲν ἐνώνει ἢ ἀγάπη γιὰ νὰ χωρίσῃ μιὰ γιὰ πάντα ἢ ἀντίθεση τῶν ὄνειρων, ἀδιάφορο ἂν ὁ χωρισμὸς θὰ

γίνεται επάνω στα έρειπια που θά βρίσκεται ο Μάριος να αναπολή το παλιό τους μεγαλείο ή θά αναπαύεται κάτω απ' το ειρηνικό φώς του τάφου, κάποιος αισθητικός...

Τò λέει ο Σαίξπηρ πώς κείνος π' αγαπά ζητεί πρᾶμμα που δώ κάτω δεν βρίσκεται.. Πρὸ πάντων ὅμως ἐδῶ μέσα στο δικό μας περιβάλλον τί βρίσκεται; Βρίσκεται να, ὅτι βλέπουμε κι' ὅτι ξέρουμε, τίποτε ὅμως τὸ εὐγενικό και τὸ ἀνώτερο που να ὠραιοποιῆ τὴ ψυχὴ.. Τὸ περιβάλλον θά πῆτε πὼς τόσο συντελεῖ.. Μὰ ὅσο κι' ἂν τὸ περιβάλλον εἶναι στενὸ και τὰ αἰσθήματα και τὴς σκέψεις να τὴς κάνει ἀναγκαστικὰ περιορισμένες, σὲ τόση ὅμως βαθμίδα θά ἐφθάναν ἂν ἦταν κάπου ἄλλου; Μὴ νομῖσεις πὼς βρισκόμαστε σὲ κανένα μικρὸ μέρος τῆς Γαλλίας;

Γιατί σ' ἓνα νησάκι γεννήθηκε ἡ ἀγάπη τοῦ Paul και τῆς Virginie, σ' ἓνα μικρὸ, στενωτάτο, ὄλο βουνὸ μέρος ζούσε ἡ Graziella τοῦ Lamartine. Ἄλλη ὅμως ἡ αἴσθησις ἐκεῖ ἄλλη ἡ καλλιτεχνικότης τῆς ψυχῆς ἄλλη ἡ ἀνατροφή.. Ἐδῶ; ὄλο μικρά, ὄλο πρὸς τὰ ταπεινότερα.. Κι' ἓ κατήφορος αὐτὸς που θά πάη; Θά πάη ἐκεῖ ὅπου πάνε ὄλοι που τὰ λόγια τους δεν τὰ σέβονται και δεν τὰ τιμοῦν.

Ἐδῶ κάτω, βλέπετε και καμαρώνετε ἓναν κύκνο να πλῆ μέσα στην ἀτάραχη λίμνη τῆς ζωῆς σου και τῆς ἀγάπης, κι' ἐξαφνα ἀντιλαμβάνεσαι πὼς δεν ἦταν παρὰ μιὰ κουκουβάγια!

Ες κόρακας, λοιπόν!...

Σάμος-Βαθύ, Ἰούλιος 1924

ΝΙΚΟΣ ΚΙΡΑΝΗΣ

PIERRE LOUYS

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΒΙΛΙΤΩΣ

ΜΥΡΟΛΑΔΑ

Γιὰ να προσελκύσω ἔρασις θά μυρώσω ὄλο μου τὸ δέγμα πατώντας σ' ἀσημένια λεκάνη θά χύσω στὴς ὀμορφές μου γάμπες νάρδο απ' τὴν Ταρσό τῆς Κιλικίας και νετώπι(*) απ' τὴν Αἴγυπτο.

Στὲς μασχάλες μου σγουρόφυλλη Μίνθα· στα ματοτσινορά μου «Κώτικια ματζουράνα». Σκλάβο! λύσε μου τὰ μαλλιά και καπνισέτα με λιβάνι! Πάρ' τὸ «ἀγραμπελολούλουδο τῶν βουνῶν τῆς Κύπρου» και χύστο μου ἀνάμεσα στὸς κόρφους! Τὸ «ροδόσταμα» ἀσημαμένο ἀπὸ λουλούδια στὴ Φιόνδα, θ' ἀρωματίση τὰ σβέρκα μου και τὰ μάγουλα.

Και τώρα ξανάλειψε τοὺς κόρφους μου απ' τ' ἀνεξάτμιστο βακκάρι. Μιὰν Ἐταῖρα ἀξίζει καλλίτερα να γνωρίζη τὰ Μυρολάδα τῆς Λυδίας παρὰ τὰ ἦθη τῆς Πελοποννήσου.

Κ. ΚΟΝΤΑΚΙΩΤΗΣ

(*) Κατὰ Διοσκουρίδη πικραμυγαλόλαδο.

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΣΑΝ

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΣΙΜΟΥ

Ἦταν μεσημέρι. Ἡ πόρτα τοῦ σχολιοῦ ἀνοίξε και τὰ παιδιὰ χυθῆκαν ἐξω σπρώχνοντας ἓνα τὸ ἄλλο γιὰ να βγοῦν πιο γρήγορα ἄλλα ἄντις να διαλυθοῦν και να πᾶνε στα σπίτια τους γιὰ τὸ φαγητὸ, ὅπως ἔκαναν κάθε μέρα, σταμάτησαν ἔκαναν γρούπους κι' ἀρχίνισαν να κρυφομιλοῦν.

Κι' αὐτὸ, γιατί τὸ πρῶτὸ ὁ Σίμος ὁ γυιὸς τῆς Βλανσόττας ἦρθε στο σχολιὸ γιὰ πρῶτη φορά.

Ἄλα τὰ παιδιὰ κατὶ ἀκουγαν να μιᾶν στα σπίτια τους γιὰ τὴ Βλανσόττα· κι' ἂν και τῆς ἔκαναν καλὴ ὑποδοχὴ παντοῦ, ἐν τούτοις ἡ γυναίκες κρατοῦσαν ἀπέναντί της μιὰν ἐπιφύλαξι, λίγο περιφρονητικὴ που δεν μπορούσαν να νοιωσουν τὰ μικρὰ γιατί.

Τὸ Σίμο δεν τὸν γνώριζαν γιατί ποτὲ δεν ἔβγαινε ἀπὸ τὸ σπίτι και ποτὲ δεν ἔπαιζε με τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ στοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ ἢ στὴν ἄκρη τοῦ μικροῦ ποταμοῦ. Δεν τὸν ἀγαποῦσαν διόλου· γι' αὐτὸ με κάποιον χαρὰ ἰδιαίτερη, τὰ παιδιὰ αὐτὰ τῶν δεκατεσσάρων και δεκαπέντε χρονῶν ἄρχιζαν να κρυφομιλοῦν και να λέγουν.

—Τὸ ξέρετε.... ὁ Σίμος... καλὰ; Δεν ἔχει πατέρα.

Ὁ γυιὸς τῆς Βλανσόττας φάνηκε τὴ στιγμὴ κείνη στο κατῶφλι τῆς πόρτας τοῦ σχολιοῦ.

Ἦταν ἐπτὰ ἢ ὀχτὼ χρονῶ. Λίγο κιτρινιάρης, πολὺ καθαρὸς και φοβισμένος.

Γύριζε στο σπίτι του ὅταν τὰ παιδιὰ τὰ ὅποια κρυφομιλοῦσαν και τὸν κύτταζαν, τὸν τριγύρισαν και τὸν ἐκλείσαν γύρω. Ἐμεινε ἐκεῖ ὀρθιὸς στὴ μέση τῶσων παιδιῶν, στενοχωρημένος, φοβισμένος χωρὶς να ξέρη τί θά τοῦ ἔκαναν. Τότε ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλῆτερα παιδιὰ τὸν ἀρώτησε.

—Πὼς σὲ λένε;

Ἀποκρίθηκε, «Σίμο».

—Σίμο; Τίνος; Ρώτησεν ἓνα ἄλλο.

Τὸ παιδιὸ ἀποκρίθηκε συγχισμένο: «Σίμο».

Ὁ, ἄλλος τοῦ εἶπε πάλι.

—Καλὰ, Σίμο, ἀλλὰ αὐτὸ εἶνε ὄνομα μονάχα, τὸ παράνομά σου;

Ἐκεῖνος ἔτοιμος να κλάψη ἀποκρίθηκε γιὰ τρίτη φορά.

—Μὲ λέν, Σίμο,

Τὰ παιδιὰ ἀρχίνισαν να γελοῦν· τὸ ἓνα εἶπε δυνατὰ:

—Βλέπετε πὼς δεν ἔχει πατέρα;

Μιά σιωπή έμεσολάβησε. Τὰ παιδιὰ βασισμένα ἀπὸ τὸ παράξενο αὐτὸ πρᾶγμα, τὸ ἀπίθανο καὶ τρομερὸ—νὰ μὴν ἔχῃ ἓνα παιδί πατέρα—τὸν κύτταζαν σὰν φαινόμενο, σὰν ἓνα ὑπερφυσικὸ πλάσμα, κι' ἀρχίζαν νὰ νοιώθουν μέσα τους τὴν καταφρόνια πού εἶχαν ἢ μανάδες τους, γιὰ τὴ Βλανσόττα, καὶ τὴν ὁποῖαν ὡς τότε δὲν μπορούσαν νὰ ἐξηγήσουν.

Ὁ Σίμος εἶχε στηριχτῆ σὲ κάποιον δέντρο γιὰ νὰ μὴ πέσῃ κι' ἔμεινε ἐκεῖ χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ σκεφτῆ τίποτε ἢ νὰ ἐνεργήσῃ. Ζητοῦσε νὰ ἐξηγηθῆ. Μὰ δὲν μπορούσε νὰ βρῆ λέξεις γιὰ ν' ἀπαντήσῃ καὶ νὰ διαψεύσῃ τὸ τρομερὸ αὐτὸ πρῆμα πὼς δὲν εἶχε πατέρα. Στὸ τέλος κατακίτρινος, τοὺς ἐφώναξε.

—Ναὶ ἔχω πατέρα.

—Ποῦ εἶνε; Τὸν ἀρώτησαν.

Ὁ Σίμος ἐσώπασε. Δὲν ἤξερε τί νὰ πῆ. Τὰ παιδιὰ γέλοῦσαν καὶ τὰ παιδιὰ αὐτὰ τῶν ἀγροτῶν πού μοιάζουν περισσότερο μὲ κτήνη ἐδοκίμαζαν τὴ σκληρῆ κείνη ἀνάγκη πού σπρώχνει τίς κότες ν' ἀποτελειώσουν ἐκείνη πού ἔχει πληρωθῆ. Ὁ Σίμος κύτταξε ξαφνικὰ ἓνα γειτονόπουλο, τὸ παιδί μιᾶς χήρας πού εἶχε δῆ πολλές φορές μονάχο του χωρὶς πατέρα.

—Καὶ σύ, τοῦ εἶπε, δὲν ἔχεις πατέρα.

—Πὼς δχι, ἀποκρίθηκε τὸ παιδί, εἶχα.

—Ποῦ εἶνε ἀρώτησεν ὁ Σίμος.

—Πέθανε, εἶπε ὁ μικρὸς μὲ περηφάνεια, εἶνε στὸ νεκροταφεῖο ὁ πατέρας μου.

Ἐνας ψιθυρισμὸς ἀπὸ ἐπιδοκιμασία ἀκούστηκε στὸν ὄμιλο τῶν παιδιῶν ὡσὰν ὁ θάνατος τοῦ πατέρα τοῦ παιδιοῦ νὰ ἠῤῥησε τὸ θαυμασμὸ τους γι'αὐτὸ καὶ τὴ περιφρόνησί τους γιὰ τὸ ἄλλο. Καὶ οἱ μικρὲς αὐτὲς μάγκες, πού οἱ πατέρες τους ἦταν οἱ περισσότεροι κακοί, μεθύστακοί, κλέφτες καὶ σκληροὶ γιὰ τίς γυναῖκες τους, ἐνώνονταν περισσότερο σὰν αὐτοὶ οἱ νόμιμοι νὰ ἤθελαν νὰ νικήσουν ἐκείνον πού ἦταν ἔξω ἀπ' τὸ νόμο.

Ἐνα παιδί πού ἦταν κοντὰ στὸ Σίμο, ξαφνικὰ ἔβγαλε τὴ γλῶσσα του καὶ μὲ περιφρόνησι ἐφώναξε.

—Δὲν ἔχεις πατέρα! Δὲν ἔχεις πατέρα!

Ὁ Σίμος τὸν ἐπίασε μὲ τὰ δύο του χέρια ἀπ' τὰ μαλλιά κι' ἀρχίτισε τίς κλωτσές, ἐνῶ ὁ ἄλλος τὸν ἐδάγκανε δυνατὰ στὸ μάγουλο. Ἦταν μιὰ σωστῆ σκληρῆ μονομαχία· τοὺς χωρίζανε κι' ὁ Σίμος βρέθηκε χτυπημένος, καταξέσκιισμένος, πεσμένος στὸ χῶμα, στὴ μέση τῶν μαγιάων πού ἔχειροκροτοῦσαν. Ἄμα σηκώθηκε κι' ἐκαθάριζε μηχανικὰ τὴ μικρῆ του μπλοῦζα μὲ τὸ χέρι ἀπὸ τὴ σκόνη, κάποιος τοῦ φώναξε.

—Πᾶνε νὰ τὸ πῆς τοῦ πατέρα σου.

Τότε ἐννοίως· ἴσα στὴ καρδιά του ἓνα πολὺ μεγάλο πόνο. Τὰ παι-

διὰ ἦταν πρὸ δυνατὰ ἀπ' αὐτόν, τὸν ἐχτύπησαν καὶ δὲν μπορούσε ν' ἀπαντήσῃ γιὰτί ἐννοοῦσε καλὰ πὼς στ' ἀλήθεια δὲν εἶχε πατέρα. Μὲ περηφάνεια προσπάθησε νὰ νικήσῃ τὰ δάκρυά του πού τὸν ἐπνιγαν. Δὲν μπόρεσε κι' ἀρχίτισε νὰ κλαίῃ.

Τότε μιὰν ἄγρια χαρὰ φάνηκε στὰ πρόσωπα τῶν ἐχθρῶν του καὶ φυσικὰ καθὼς κανουν οἱ ἄγριοι τίς διασκεδάσεις τους, πιάστηκαν ἀπὸ τὰ χέρια κι' ἀρχίτισαν νὰ χορεύουν γύρω του, τραγουδώντας.

—Δὲν ἔχεις πατέρα! Δὲν ἔχεις πατέρα!

Ἐξαφνα ὁ Σίμος ἔπαψε νὰ κλαίῃ. Μιὰ λύσσα τὸν ἐπίασε. Ἦταν πέτρες μπροστὰ του—ἔσκυψε πῆρε κάμποσες καὶ μ' ὄλη του τὴ δύναμη ἀρχίτισε τὰ τίς ρίχνῃ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του. Δυὸ τρεῖς ἀπ' αὐτοὺς χτυπήθηκαν καὶ ὀπισθοχώρησαν. Εἶχε τὸ πρόσωπό τόσο φοβερὸ ὥστε ἓνας πανικός ἐπίασε τὰ παιδιὰ. Ἄναντροι ὅπως τὸ πλήθος μπροστὰ σ' ἓνα ἄνθρωπο ἀπελπισμένο, ἔφυγαν.

Τὸ μικρὸ παιδί ἔμεινε μόνο κι' ἄρχισε νὰ τρέχῃ στοὺς ἀγρούς γιὰτί μιὰ ἀπόφασι ἔβαλε στὸ μυαλό του, Ἦθελε νὰ πῆσῃ στὸ ποτάμι καὶ νὰ πνιγῆ. Θυμούντανε πὼς πρὶν ἀπὸ ὀχτὼ μέρες ἓνας φτωχὸς πού ἐζητιάνευε ἔπεσε στὸ ποτάμι γιὰτί δὲν εἶχε λεπτὰ. Ὁ Σίμος ἦταν ἐκεῖ ἅμα τὸν ἐβγαλαν κι' ὁ φτωχὸς πού ἐφαίνετο συχνὰ πόσον ἀξιοθρήνητος ἀκάθαρτος καὶ ἄσχημος, εἶχε τότε μιὰ ὄψι ἡσυχῆ, μὲ τὰ κίτρινα μάγουλά του, τὰ μακρυὰ του βρεμμένα γένεια, τ' ἀνοιχτὰ του μάτια τὰ πολὺ ἡσυχά. Ἐλεγαν τότε δλοι. Ὁ καυμένος πέθανε. Ἐνας εἶπε· εἶνε πᾶρα πιὸ εὐτυχισμένος. Καὶ ὁ Σίμος ἤθελε νὰ πνιγῆ, γιὰτί δὲν εἶχε πατέρα, ὅπως ὁ δυστυχισμένος ἐκεῖνος δὲ εἶχε χρήματα.

Ἐφτασε στὸ νερὸ καὶ τὸ κύτταξε ἡσυχά. Λίγα ψάρια ἔπλεαν γρήγορα μέσα στὸ καθαρὸ νερὸ καὶ πηδοῦσαν γύρω ἀπὸ τὰ μούσκλια. Ἐπαψε τὰ κλάμματα γιὰ νὰ τὰ δῆ, γιὰτί τοῦ ἄρεσαν πολὺ. Ἐξαφνα ὅπως γίνεται ὕστερα ἀπ' τὴ γαλήνη πού ἔρχεται φοβερὴ τρικυμία πού ξεριζώνει δέντρα κι' ἔπειτα χάνεται μέσα στὸν ὀρίζοντα, μιὰ σκέψι τοῦ ἦρθε, ἡ ἴδια πού τὸν ἔφερεν ἐκεῖ. «Θέλω νὰ πνιγῶ γιὰτί δὲν ἔχω πατέρα».

Ἐκανε ζέστη μεγάλη. Ὁ ἥλιος ἐκαίγε τὰ χόρτα. Τὸ νερὸ ἔλαμπε σὰν κατρέφτης. Καὶ ὁ Σίμος ἐννοίωθε στιγμὲς εὐδαιμονίας καὶ τοῦ ἤρηξε τὸ ὄρεξι νὰ κοιμηθῆ ἐκεῖ πάνω στὰ χορτάρια μέσα στὴ ζέστη.

Ἐνας μικρὸς βάτραχος πράσινος πῆδησεν μπροστὰ στὰ πόδια του. Προσπάθησε νὰ τὸν πιάσῃ. Τοῦ ἔφυγε. Τὸν κινήσῃ καὶ στὸ τέλος τὸν ἐπίασε· ἀρχίτισε νὰ γελᾷ βλέποντας τὴ προσπάθεια πού ἔκανε γιὰ νὰ τοῦ φύγῃ. Ἐκτυποῦσε τὰ δύο του πόδια, τὰ ἄπλωνε, ὕστερα τὰ ἐμάζευε, ἐνῶ τὸ μάτι του ἦταν ὀρθάνοιχτο μὲ τὸ χρυσὸ του κύκλο. Ὁ μικρὸς θυμήθηκε κατὶ παιγνίδια πού τραβᾷν τὸ σπάγο καὶ χορεύει ὁ βάτραχος σὰν σαλντιμπάγκος. Ἐκύτταξε ἀρκετὰ, ὕστερ χθυμήθηκε τὸ σπῆτι του,

τῆ μάνα του καὶ λυπήθηκε πολὺ, ἀρχίνησε νὰ κλαίῃ. Ἀνατριχίλες τοῦ ἔρχονταν στὸ σῶμα. Γονάτισε κι' ἀρχίνησε νὰ λήῃ τὴν προσευχὴ του ὅπως ἔκανε κάθε βράδυ πρὶν νὰ κοιμηθῇ· ἀλλὰ δὲν ὑπόρρεσε νὰ τελειώσῃ γιατί τοῦ ἤλθαν κλάμματα. Δὲν ἐσκέπτετο πιά. Δὲν ἔβλεπε τίποτε γύρω του καὶ μόνη του ἐνασχόλησι ἦταν τὰ κλάμματα.

Ἐξαφνα, ἓνα γερὸ χέρι στηρίχτηκε στὸν ὦμο του καὶ μιὰ βαρεῖα φωνὴ τὸν ρώτησε:

—Γιατί ἔχεις τόση λύπη μικρέ μου;

Ὁ Σίμος γύρισε τὸ κεφάλι. Ἐνὰς ἐργάτης μεγαλόσωμος μὲ μακρὰ μαῦρα γένεια καὶ μαλλιά κατσαρὰ τὸν κύτταζε μὲ ἓνα ὕφος καλόγνωμο.

Ἀπάντησε μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια.

—Μ' ἔδειραν.... γιατί... δὲν ἔχω πατέρα... δὲν ἔχω πατέρα.

—Πῶς; Ἀποκρίθηκεν ὁ ἐργάτης χαμογελῶντας, ἀλλὰ ὄλος ὁ κόσμος ἔχει; Τὸ παιδί ἀποκρίθηκε μὲ κλάμματα. Ἐγώ... ἐγώ... δὲν ἔχω. Τότε ὁ ἐργάτης ἔγινε σοβαρὸς· γνῶρισε τὸ γυιὸ τῆς Βλανσόττας, καὶ ἂν καὶ ἦταν νεοφερμένη στὸ χωριό, ἤξερε λίγο πολὺ τὴν ἱστορία της.

Πᾶμε, δὲν εἶνε σπουδαῖο αὐτὸ παιδί μου, ἔλα μαζί μου στὸ σπίτι σας. Ἡ μητέρα σου θὰ σοῦ δώσῃ... ἓνα πατέρα.

Ἀρχίνησαν νὰ βαδίζου, ὁ ἄντρας βαστοῦσε ἀπὸ τὸ τὸ χέρι τὸ μικρὸ, κι' ἔχαμογελοῦσε γιατί θὰ εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ δῇ τὴ Βλανσόττα πού ἦταν ὅπως ἔλεγαν ἢ πρὸ ὁμορφῆ τοῦ χωριοῦ. Καὶ ἴσως στὴ σκέψι του νὰ ὑπέθετε, πῶς μιὰ φορὰ, καὶ παραστράτησε στὴ νιότη της ἴσως μποροῦσε νὰ παραστράτησῃ πάλι.

Ἐφτασαν μπροστὰ σ' ἓνα κάτασπρο σπιτάκι πολὺ καθαρό.

—Ἐδῶ εἶνε εἶπε τὸ παιδί κι' ἐφώνηξε: Μητέρα..

Μιὰ γυναῖκα φάνηκε κι' ὁ ἐργάτης ἔπαψε νὰ χαμογελά, γιατί αἰστανθηκε σεβασμὸ πρὸς τὴν ὠχρὴ αὐτὴ γυναῖκα, πού ἔσπεκε αὐστηρῶ καὶ περήφανη μπροστὰ στὴ πόρτα της γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ σὲ ὅποιον ἤθελε νὰ ἔμβῃ μέσα στὸ σπίτι ἐκεῖνο ὅπου προδόθηκε ἀπὸ κάποιον ἄλλον. Κεῖνος δειλὰ δειλὰ ἔβγαλε τὸ κασκέτο του κι' εἶπε.

—Κυρά μου σοῦ φέρνω τὸ παιδί σου πού χάθηκε στὸ ποτάμι.

Ὁ Σίμος ὁμως ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιά τῆς μητέρας του καὶ τῆς εἶπε μὲ κλάμματα.

—Δὲν χάθηκε μητέρα, ἤθελα νὰ πνιγῶ, γιατί μ' ἔδειραν... μ' ἔδειραν τὰ ἄλλα τὰ παιδιὰ... γιατί δὲν ἔχω πατέρα.

Μιὰ κοκκινάδα ξαφνικὴ ἔβαψε τὰ μάγουλα τῆς γυναίκας καὶ πληγωμένη ὡς τὰ βᾶθη τῆς καρδιάς της, ἀγκάλιασε τὸ παιδί της μὲ δύναμι ἐνῶ δάκρυα ἔτρεχαν στὸ πρόσωπό της. Ἀλλὰ ὁ Σίμος ἔτρεξε κοντὰ στὸν ἄντρα καὶ τοῦ εἶπε.

—Θέλεις νὰ γίνης πατέρας μου;

Μιὰ σιωπὴ μεσολάβησεν. Ἡ Βλανσόττα ἄφωνη καὶ γεμάτη ἀπὸ ντροπὴ, στηρίχτηκε στὸ τοῖχο, ἔβαλε τὰ δύο της χέρια στὴ καρδιά της. Τὸ παιδί ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἀπαντοῦσαν εἶπε:

—Ἄν δὲν θέλεις, θὰ γυρίσω πίσω νὰ πνιγῶ.

Ὁ ἐργάτης πῆρε τὸ πρᾶμμα στ' ἄστεια κι' ἀπάντησε μὲ χαμόγελο.

—Καλὰ, πολὺ καλὰ.

—Πῶς σὲ λέν, ρώτησε τὸ παιδί, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ λέγω στ' ἄλλα τὰ παιδιὰ τ' ὄνομά σου ἅμα μ' ἐρωτοῦν πῶς λένε τὸν πατέρα μου.

—Φίλιππα, ἀποκρίθηκεν ὁ ἄντρας.

Ὁ Σίμος σῶπασε μιὰ στιγμή, φρόντισε νὰ βάλῃ καλὰ τ' ὄνομα ἀπὸ μέσα στὸ νοῦ του κι' ὕστερα εἶπε.

Λοιπόν! Φίλιππα, εἶσαι ὁ πατέρας μου.

Ὁ ἐργάτης τὸν ἔπιασε, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε καὶ στὰ δύο μάγουλα, ὕστερα ἔφυγε γρήγορα γρήγορα.

Ἄμα τὸ παιδί γύρισε στὸ σχολεῖο τὴν ἄλλη μέρα, ἓνα γέλοιο μοχθηρὸ τὸν ὑποδέχτηκε· ἅμα ἔβγαине τὰ παιδιὰ θέλησαν νὰ ξαναρχίσουν. Ὁ Σίμος τότε τοὺς ἔρριξε κατὰ μούτρα τὰ λόγια αὐτά.

—Τὸν πατέρα μου τότε λέν Φίλιππα.

Οὐρλιάσματα ἀπὸ χαρὰ ἀντηχήσανε παντοῦ.

—Φίλιππας; Ποιὸς Φίλιππας; Τί θὰ πῆ Φίλιππας; Ποῦ τὸν ἤρρες τὸν Φίλιππά σου;

Ὁ Σίμος δὲν ἀποκρίθηκε κι' ἀκλόνητος στὴ πεποίθησί του καμάρωσε περήφανα ἔτοιμος νὰ γίνῃ μάρτυρας παρὰ νὰ φύγῃ. Ὁ δάσκαλος τοῦ σχολεῖοῦ τὸν λεύτερωσε ἀπὸ τὰ ἄλλα παιδιὰ καὶ γύρισε στὴ μητέρα του.

Τρεῖς μῆνες, ὁ μεγαλόσωμος ἐργάτης Φίλιππας περνοῦσε τακτικὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Βλανσόττας καὶ κάποτε ἔπαιρνε θάρρος καὶ τὴ χαιρετοῦσε ἅμα τὴν ἔβλεπε νὰ ράβῃ στὸ παράθυρό. Αὐτὴ τὸν χαιρετοῦσε σοβαρῶ, χωρὶς νὰ κουβεντιάσῃ μαζί του καὶ χωρὶς νὰ τοῦ ἐπιτρέπῃ νὰ ἔμπῃ στὸ σπίτι. Ἐν τούτοις κείνος εἶχε παρατηρήσει πῶς ἐγένετο πρὸ κοκκινῆ ἅμα κουβεντιάσε μαζί του, ἀπὸ ὅτι ἦταν ταχτικά.

Ἀλλὰ μιὰ ὑπόληψι πού θὰ χαθῆ εἶνε δύσκολα νὰ ξαναέλθῃ καὶ μένει πάντα τόσον εὐθραστὴ ὥστε μ' ὅλη τὴ προνοητικὴ ἐπιφυλακτικότητά τῆς Βλανσόττας, μιλοῦσαν πολὺ γι' αὐτὴ στὸν τόπο.

Ὁ Σίμος ἀγαποῦσε πολὺ τὸ καινούργιο πατέρα του καὶ σχεδὸν κάθε βράδυ περιπατοῦσε μαζί του ἅμα τελείωνε τὴν ἐργασία του. Πῆγαινε ταχτικά στὸ σχολεῖο καὶ περνοῦσε ἀπὸ μπροστὰ ἀπὸ τὰ παιδιὰ πολὺ ἀξιόπρεπῆς, χωνὶς νὰ βγάζῃ μιλιὰ.

Μιὰ μέρα τὸ παιδί πού εἶχε προσβάλλῃ τὸ Σίμο γιὰ πρώτη φορὰ τοῦ εἶπε.

—Είπες ψέμματα, δὲν ἔχεις πατέρα πού νά τόν λέν Φίλιππα.

Γιατί; Πῶς τὸ ξέρεις; Ρώτησε μὲ συγκίνησι ὁ Σίμος.

Τὸ χαμίνι ἔτριβε τὰ χέρια καὶ εἶπε.

—Γιατί ἂν εἶχες πατέρα, θὰ ἦταν ἄντρας τῆς μητέρας σου.

Ὁ Σίμος στενοχωρήθηκε μπροστὰ στὸ δίκρο τῆς λογικῆς ἀποκρίθη-
κεν ὁμως.

—Εἶνε πατέρας μου σωστός.

—Ἴσως εἶπε τὸ παιδί μὲ κοροϊδιά, μὰ δὲν εἶνε πραγματικὸς σου πατέρας.

Τὸ μικρὸ παιδί τῆς Βλανσόττας, ἔσκυψε τὸ κεφάλι καὶ ἔτρεξε βιαστι-
κὰ στὸ σιδηρουργεῖο τοῦ μάστορο Λουαζὸν πού ἐδούλευεν ὁ Φίλιππος.

Τὸ σιδηρουργεῖο αὐτὸ ἦταν χωμένο μέσα σὲ δέντρο. Ἦταν σκοτεινὸ
μονάχα ἡ κόκκινη φλόγα τοῦ τζακιῦ φώτιζε τοὺς πέντε σιδηρουργοὺς
μὲ τὰ γυμνὰ μπράτσα πού χτυποῦσαν ἀπάνω στ' ἀμμῶνια μὲ γερὸ θο-
ρυβο. Ἦταν ὄρθιοι κι' ἔμοιαζαν σὰν διαβόλοι, μὲ τὰ μάτια κροφωμέ-
να πάνω στὸ κατακκόκινο σίδηρο τὸ ὁποῖον χτυποῦσαν καὶ τὸ βαρὺ
σφυρὶ ἀνεβοκατέβαινε κι' ἔπεφτε πάνω στὸ σίδηρο.

Ὁ Σίμος μπῆκε χωρὶς νὰ βλέπῃ καὶ τράβηξε τὸ φίλο του ἀπὸ τὸ
μυνίκι. Εκείνος γύρισε. Ἐαφνικὰ ἡ ἐργασία ἔπαψε καὶ ὅλοι κύτταξαν
τὸ μικρὸ προσεκτικὰ. Τότε μέσα στὴ σιωπὴ τὴν ἀσυνείθιστη ἀκουστήκε
ἡ φωνὴ τοῦ Σίμου.

Ἄκουσε Φίλιππα, ἕνας συμμαθητῆς μου μοῦ εἶπε πρὶν ἀπὸ λίγο πῶς
δὲν εἶσαι πατέρας μου.

—Γιατί ὄχι;

Τὸ παιδί ἀποκρίθηκε μ' ἀφέλεια.

—Γιατί δὲν εἶσαι ἄντρας τῆς μητέρας μου.

Κανένας δὲ γέλασε. Ὁ Φίλιππος στάθηκεν ὄρθιος, στήριξε τὸ μέτω-
πό του μέσα στὰ χοντρά χέρια του. Ὀνειρεύετο. Οἱ τέσσαρες σύντρο-
φοί του τὸν κύτταξαν κι' ὁ Σίμος ἀνήσυχος περίμενε. Ἐαφνικὰ ἕνας σι-
δηρουργός, ἐρμηνεύοντας τὴ σκέψι ὄλων, εἶπε στὸ Φίλιππα.

—Εἶνε πολὺ καλὴ κι' εὐγενικὰ κόρη ἡ Βλανσόττα, κι' ἂν καὶ τῆς
συνέβη τὸ δυστύχημα ἐκεῖνο, εἶνε γυναῖκα ὁμως ἄξια γιὰ κάθε τίμιον ἄντρα.

—Πολὺ σωστά, εἶπαν οἱ ἄλλοι τρεῖς.

Ὁ ἐργάτης ἐξακολούθησε.

—Εἶνε σφάλμα της, γιατί μικρὸ κοριτσάκι ἀπατήθηκε; Τῆς εἶπαν
πῶς θὰ τὴν ἔκαναν γυναῖκα, καὶ ξέρω ἕνα σωρὸ γυναῖκες πού ἔκαναν πε-
ρισσότερα κι' ὅλοι τοὺς βγάζουν τὰ καπέλλα.

—Πολὺ σωστά εἶπαν οἱ τρεῖς.

Ἐκεῖνος ἐξακολούθησε.

—Αὐτὴ ἡ γυναῖκα κοπίασε πολὺ γιὰ νὰ μεγαλώσῃ τὸ παιδί της, καὶ

δὲν βγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτι της παρὰ μονάχα γιὰ νὰ πάῃ στὴν ἐκκλησιά.
Ὁ Θεὸς ἂς εἶνε μάρτυράς μου.

—Ἀλήθεια, εἶπαν οἱ ἄλλοι.

Ὁ Φίλιππος ἔσκυψε ἀπότομα στὸ Σίμο.

—Πήγαινε νὰ πῆς τῆς μάνας σου πῶς θὰ περάσω ἀπόψε νὰ τῆς μι-
λήσω.

Ἐπειτα συνώδεψε τὸ παιδί ὡς τὴ πόρτα. Ἐπέστρεψε στὴ δουλειά του
καὶ μ' ἕνα χτύπημα τὰ πέντε σφυρὰ ἐπεφταν πάνω στ' ἀμμῶνι. Χτυ-
ποῦσαν τὸ σίδηρο ὡς τὴ νύχτα, γεροί, χαρούμενοι. Καὶ ὁ Φίλιππος ὄρ-
θιος μέσα στις σπίθες χτυποῦσε τ' ἀμμῶνι μὲ ὄρεξι κι' εὐχαρίστησι ἐ-
ξαιρετικὰ.

Ὁ οὐρονὸς ἦταν γεμάτας ἄστρα ὅταν ἦρθε κι' ἐχτύπησε τὴ πόρτα
τῆς Βλανσόττας. Φοροῦσε τὴ Κυριακάτικὴ του στολή, ἕνα καθαρὸ που-
κάμισο καὶ ἦταν ξουρισμένος. Ἡ νέα φάνηκε στὸ κατῶφλι καὶ τοῦ εἶπε
μὲ στενοχώρια.

—Δὲν ἦταν σωστὸ νὰ ἔλθετε τέτοια ὦρα, κύριε Φίλιππα.

Κεῖνος θέλησε ν' ἀπαντήσῃ, ἐψιθύρισε κάτι κι' ἔμεινε ἄφωνος μπρο-
στά της.

—Καταλαβαίνετε γιατί, ὅλοι ζητοῦν εὐκαιρία νὰ μὲ κακολογήσουν.

Τότε κείνος ἀπάντησε ἔαφνικὰ.

—Τί θὰ πῆ αὐτό! Νὰ τοὺς βράσω, ἐγὼ θέλω νὰ σὲ πάρω γυναῖκα μου.

Καμμιά φωνὴ δὲν ἀποκρίθηκε, ἀλλὰ κείνος νόμισε πῶς ἄκουσε ἕνα
στεναγμὸ. Μπῆκε μέσα γρήγορα. Ὁ Σίμος πού εἶχε πέση στὸ κρεβά-
τι του νὰ κοιμηθῆ σηκώθηκε καὶ τὸν ἀγκάλιασε. Ὁ Φίλιππος τὸν σή-
κωσε μὲ τὰ γερά του χέρια καὶ τοῦ εἶπε.

—Νὰ πῆς στὰ παιδιὰ πῶς τὸν πατέρα σου τὸν λένε Φίλιππα Ρεμὺ
κι' εἶνε σιδηρουργός καὶ καὶ πῶς θὰ βγάλῃ τ' αὐτιά κείνου πού θὰ σοῦ
κάνῃ τίποτα.

Τὴν ἄλλη μέρα πού ἡ τάξι ἦταν ἔτοιμη ν' ἀρχινήσῃ τὸ μάθημα καὶ
κανένα παιδί δὲν ἔλιπε, ὁ μικρὸς Σίμος σηκώθηκε ὡχρὸς καὶ μὲ τρεμά-
μενα χεῖλη φώναξε.

—Ὁ πατέρας μου εἶνε ὁ Φίλιππος Ρεμὺ ὁ σιδηρουργός καὶ μοῦ ὑπο-
σχέθηκε πῶς θὰ βγάλῃ τ' αὐτιά κείνου πού θὰ μοῦ κάνῃ τίποτα.

Τὴν ὦρα αὐτὴ κανεὶς δὲ γέλασε γιατί ὅλοι γνωρίζαν τὸν Φίλιππα
Ρεμὺ, τὸν σιδηρουργό, πού ἦταν ἕνας πατέρας γιὰ τὸν ὁποῖον τὸ κάθε
παιδί μπορούσε νὰ εἶνε περήφανο.

Μεταφραστῆς **ΣΩΤΗΡΗΣ ΦΩΚΟΣ**

5^η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΣΥΝΑΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΥ ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Ὁ Μανώλης Καλομοίρης ἦρθε στὴ Σάμο, τὴν ἰδιαιτερὴ του πατρίδα, κί' ὁ Φιλοτεχνικός ὀργάνωσε γιὰ τιμὴ του, στίς 9 Αὐγούστου ἐ.ἔ. μιὰ συναυλία μὲ τὸ κάτω πρόγραμμα :

- 1ον) Δυὸ λόγια γιὰ τὸ Μεγάλου Μουσουργοῦ Μανώλη Καλομοίρη.—Ὁμιλία ἀπὸ τὸν κ. Γ. Σμυρνοιούδη.
- 2ον) Νῶχα νερό ἀπ' τὸν Πλάτανο.—Σαμῳότικον Δημοτικόν. (Χορωδία).
- 3ον) Etudes—Henri Ravina (Solo piano forte) ἀπὸ τὴ Δα Στέλια Καριώτογλου.
- 4ον) Ἡ Κατάρρα—Μανώλη Καλομοίρη. Μονωδία ἀπὸ τὸν κ. Μήτσο Καραθανάση, μὲ συνοδεία πιάνου ἀπὸ τὴ Δα Στέλια Καριώτογλου.
- 5ον) Στὸν Μανώλη Καλομοίρη—Κωστῆ Παλαμᾶ. (Ἀπαγγελία ἀπὸ τὸν κ. Ν. Ρίτσο).
- 6ον) Τὸ λαγιαρνί—Δημοτικόν. (Μονωδία ἀπὸ τὸν κ. Μήτσο Καραθανάση).
- 7ον) Élégie—Massenet. (Μονωδία ἀπὸ τὸν κ. Λουκιανὸ Καραθανάση, μὲ συνοδεία πιάνου ἀπὸ τὴ Δα Στάσα Τζοσκούνουγλου).
- 8ον) Νυχτιάτικο—Μανώλη Καλομοίρη. (Solo piano forte ἀπὸ τὴ Δα Μαρία Καρύδα).
- 9ον) Οἱ δυὸ Διαλαλητάδες—Μανώλη Καλομοίρη. (Μονωδία ἀπὸ τὸν κ. Θέμο Στεφανίδη, μὲ συνοδεία πιάνου ἀπὸ τὴ Δα Στάσα Τζοσκούνουγλου).
- 10ον) Mefistofefe—Boito Fantaisie—L. Hugues. Solo ἀπὸ τὸν κ. Β. Ἰωαννίδη (Βιολί), μὲ συνοδεία τὴ Δα Μαρία Καρύδα (Πιάνο).
- 11ον) Ἔγνα Μόλα—Μανώλη Καλομοίρη (Χορωδία).

Στὰ μισὰ τοῦ κονσέρτου διαβάστηκε πραχτικὸ τῆς Γεν. Συνελευσεως τοῦ Ὀμίλου ποὺ ἀνακήρυττε τὸ Μανώλη Καλομοίρη ἐπίτιμον προεδρο τοῦ Φιλοτεχνικοῦ.

Ἡ μεγάλη αἴθουσα, στολισμένη πανηγυρικᾶ εἶταν γεμάτη ἀπὸ ἐλεχτόν κόσμον. κί' ἡ συναυλία πῆγε θαυμάσια ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος μ' ὄλο ποὺ ὀργανώθηκε μέσα σὲ 24 ὥρες.

Ὁ Καλομοίρης σ' ὅλη τῆς τῆ διάρκειαι φαίνονταν πολὺ συγχινημένος.

Στὸ ἄλλο φύλλο θὰ δημοσιέψουμε τίς κρίσεις του γιὰ τὴ Μουσικὴ κίνηση, τῆς Σάμος, καί γιὰ τὴν ἐξέλιξί της.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Γραφεία δίπλα στο Γυμνάσιο)

Συνδρομή γιὰ ἓνα χρόνο, προπληρωτέα.

Ἐδωτεγικοῦ Δραχ. 30

Ἀμερικῆς Δολλ. 2

Ἀγγλίας Σελιν. 10

Γιὰ τὰλλα Κράτη Φρ. χρυσ. 20

Οἱ συνδρομὲς ἀρχίζουσι Ἰούλιον καὶ Ἰανουάριον.

Γιὰ πληροφορίες καὶ συνδρομὲς ἀπευθύνεστε «Φιλοτεχνικὸν Ὁμίλον Νέων»

Σάμος—Βαθῶ—Ἑλλάς

Γιὰ ζητήματα συντάξεως «Μηνιαίων Ἐπιθεώρησιν»

Ὅσοι συνδρομῆται ἀλλάξουσι διεύθυνση νὰ μᾶς τὸ δηλώνουσι.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΚΑΡΔΟΒΑΣΙ Λουκ. Βαφειάδης. ΜΥΤΙΑΗΝΟΙ Μανουὴλ Βουκλιῆς. ΤΗΓΑΝΙ Ζήνων Δημητριάδης. ΒΟΥΡΑΙΩΤΕΣ Γεωργ. Σβερκίδης. ΠΑΓΩΝΔΑΣ Ποθ. Δεκάτης. ΚΕΡΚΥΡΑ Εὐαγγ. Κατεβαίνης. ΜΥΤΙΑΗΝΗ Μαρία Καραϊσκάκη. ΠΟΡΟΣ Κωνστ. Καφετζιδάκης.

= ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ =

κ. κ. Δημ. Μαργέτην, Μέλτον Συννεφιάν, Θ. Γαλανόν, Ἐνταῦθα. Γ. Ἀγγελόγλου, Σοφ. Εὐστρατίου, Παγωνδάν. Ἀνακ. Χριστοδούλου, Μυτιληνοῦς. Ἴππ. Βανδῶρον, Β. Παπαδημητρίου, Βουρλιωτῆς. Κ. Παπαγιαννάκην, Πλούτ. Πανέρην, Κων. Βαλασκατζῆς, Καρλόβασι. Γ. Λεδεντάκον, Κ. Τζαννετήν, Μαροθόκαμπον. Γεώργ. Γεωργιάδην, Κεφαλληνίαν. Ἄντρο. Γκούφαν, Πόρον. Ἐμμ. Σοφούλην, Σοφ. Μάγνην, Σ. Ἰορδανίδην, Κ. Παναγιωτίδην, Κ. Ἐλευθεριάδην, Ἀθήνας.

Λαβαμε τὶς συνδρομὲς σας καὶ εὐχαριστοῦμε. Ἰδιαιτέρα δὲ ὅσους βιάστηκαν νὰ καταβάλουσι τὸ ἀντίτιμὸν τῆς Συνδρομῆς τῆς Β'. χρονιάς, πρὶν ἀκόμα κυκλοφορήσει τὸ πρῶτον φυλλάδιον.

κ. κ. Συνδρομητῆς. Ζητοῦμε συγνώμη γιὰ τὴν καθυστέρηση τῆς ἐκδόσεως τῆς «Μηνιαίας». Μὰ δὲ φταιμε μεις γιὰτὶ εἴχαμε παραγγεῖλει τὸ χαρτί ὅλης τῆς χρονιάς, γιὰ νὰ εἴη ὁμοίμορφο εἰς τὰ φυλλάδια, καὶ γιὰ νὰ εἴη καλῆς ποιότητος, μὰ ἀργίσατε νὰ μᾶς τὸ στείλουσι. Ἐπει ἀναγκαστήκαμε νὰ βγάλουσι δύο φυλλάδια μαζὺ γιὰ νὰ ἴσῃ ὁ δρόμος.

κ. κ. Ἀναγνώστες. Ἄς μὴν παραξενευτοῦν ἐκεῖνοι ποὺ διαβάζουσιν τὴν ἱστορίαν τῆς Βιλιτώσας καὶ ξέρουσιν πῶς ἡ γυναῖκα αὐτὴ δὲν ὑπῆρξε, μὰ πῶς εἶνε δημιουργήμα τῆς φαντασίας τοῦ Πιέρ Λουί. Ἡ ἀφήγησις εἶνε ἀρκετὰ γοητευτικὴ καὶ αὐτὸ μπορεῖ νὰ τοὺς ἀποζημιώσει.

Ν. Μάγην. Ἡ μετὰφρασίς σας ἀρκετὰ καλὴ γιὰ πρώτη φορά. Μπορεῖ νὰ δημοσιευτεῖ ἂν ἐπιτρέψετε κάμποσας διορθώσεις. Καλὰ θάταν νὰ κουβεντιάσομε.